Ar sizhunieg e brezhoneg

Niv. 719 · 22 a viz Meurzh 2019

Anny Poupon

12

Ganet eo e bro Dardoup,
lec'h ma kleve brezhoneg pa oa yaouank,
ha divizet ganti deskiñ ar yezh en-dro,
evit buheziñ eskemmoù e brezhoneg.

POENT EO KREGIÑ E-BARZH

Niverus eo bet an dud, yaouank ha koshoc'h, en dibenn-sizhun-mañ, o tiskouez int prederiet gant dazont an endro ha lez-ober ar gouarnamantoù.

3

LAGUIOLE A ADKAV E ANV

En XXIvet kantved e c'haller prenañ ha gwerzhañ pep tra.
An anvioù kêr n'int ket e-maez ar marc'had zoken evel ma tiskouez istor anv "Laguiole".

2

EÜRUS E BREIZH ?

Ar c'hevredad-sontañ ELAB en deus aterset tud e Bro-C'hall evit gouzout ha laouen e oant. 802 Breton a zo bet aterset, hag hervez e vefent laouenoc'h eget e lec'h all.

4

STUDIAÑ E SIBERIA

Studierez eo Carmen Le Bris war ar skiantoù-politikel e Roazhon, aet da dremen 6 miz e Irkoutsk evit he studioù. Evit mont di he deus kemeret tren brudetañ ar bed...

5

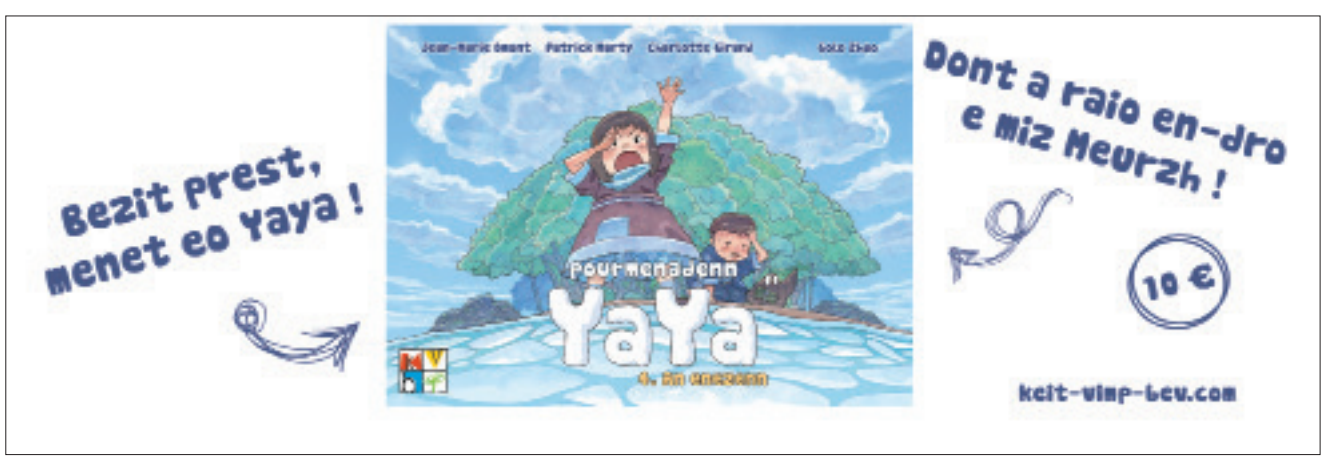

Aubrac

KÊR-LAGUIOLE A ADKAV HE GWIRIOÙ ÀR HE ANV

Traoù zo a zo diaes da grediñ enne. An holl a anav ar c'hontilli Laguiole gant ar wenanenn aour àrne. Abaoe 20 vloaz n'hall ket tud Laguiole, ur gêr a vro an Aubrac, ober gant anv ar gumun kar marilhet eo bet an anv-se d'an INPI gant ur parizian. E penn-kentañ miz Meurzh eh eus bet adkavet he gwirioù gant ar gumun okitan memestra...

Er bed dreistfrankizour e c'heller preniñ ha gwerzhiñ pep tra. Gallout a reer cheñch pep tra ivez, n'eus tamm harz ebet. Ar gevredigezh a zo bevennet gant ar c'hevratoù a zo sinet etre an dud, netra all. Kement ha ken kaer eh eus bet ijinet gant liberterourion zo e c'hellhe ur bugel bennak cheñch tud peotramant kerent zo gwerzhiñ o bugale. An "harz", amañ emañ an enebour !
E gwirionez eo an dreistfrankizouriezh, kumunouriezh ar XXIvet kantved : ent-teorikel e ya endro, pa vez lakaet e pleustr eo an ifern evit an dud.
Afer Laguiole a c'hellhe talvezout da skouer fallentez orin an dreistfrankizouriezh. E kêr Laguiole (*La Guiòla* en okitaneg), ur gêr okitan a vro Aubrac, e vez graet kontilli abaoe 1828.
Gant artizaned Laguiole, ken abred hag e fin an XIXvet kantved, eh eus bet ijinet lakaat un distouver àr ar c'hontilli da servijout d'ar *bougnas* a werzhe boeson ha glaou e Pariz betek n'eus ket pell zo.

Bolotennoù petank "Laguiole"

Anavezet eo kontilli Laguiole er bed a-bezh. Hogen, an darn vrasañ ag ar c'hontilli-se n'int ket forc'het e kêr Laguiole met er Jiangsu peotramant e Guizhou, da lavaret eo en tu-all d'ar bed. Perak 'ta ?
Betek 1993, ne oa ket gwarezet an anv "Laguiole". Ne oa ket bet soñjet gant ar gumun e c'hellhe un istrogell lakaat e grabanoù àrni.
Ur parizian, Gilbert Szajner, a brofitas a gement-mañ evit marilhiñ an anv en INPI (Institut Broadel ar Perc'henniezh Greantel) e 38 rummad disheñvel !
A-neuze eh eus bet lañset gantañ kontilli "Laguiole" forc'het e Sina met ivez regezerioù "Laguiole", dilhad "Laguiole", temzioù "Laguiole", kastelodennoù, stiloioù, seier, kezeghouarn, boulloù petank ha kement zo. An holl draoù-se graet e Sina pe er Pakistan kement hag ober.

E 2014 e voe berzet kêr-Laguiole d'ober ur logo nevez evit ar gumun gant an anv Laguiole àrnañ zoken !
Ar 1200 annezad a Laguiole a soñjas cheñch anv ar gêr e-pad ur mare.

Kondaonet an alouber

Eüruzamant eh eus c'hoazh tud a skiant vat war an tamm douar patatez-mañ : d'ar 5 a viz Meurzh eh eus bet nullet gant ar justis gall 20 merk "Laguiole" ma oa ar parizian Szajner perc'henn àrne. 20 merk met chom a ra reoù all c'hoazh. Kondaonet eo bet ar parizian da reiñ 70 000 € d'ar gumun okitan gant lezvarn galv Pariz.
E 2012 eo kêr-Laguiole a oa bet kondaonet da baeiiñ dic'haouioù d'an alouber ha berzet d'ober gant he anv zoken ! E 2014 e oa bet torret an diviz gant ar justis european.
N'eo ket ar wech kentañ e kred Szajner ober seurt tra : klasket en deus marilhiñ ar gerioù "Versailles", "Saumur", "piercing" ha... "string" ! Betek an anv kêr "Saint-Briac" (ur gêr ag Il-ha-Gwilun nepell a Saint-Malo) a glaskas bout perc'henn àrni. En aner eüruzamant.

Fabien Lécuyer

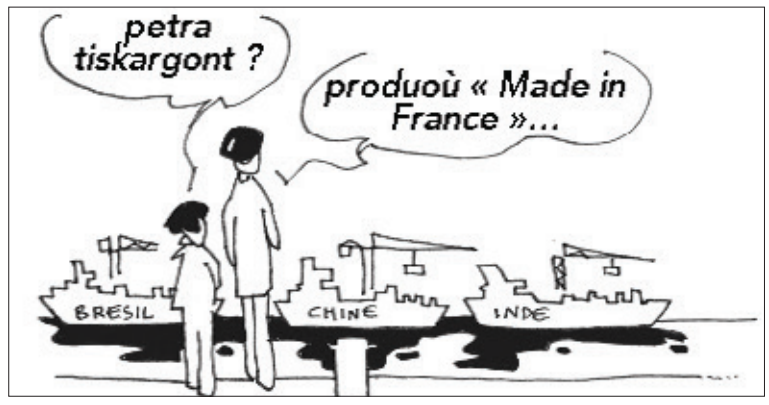

Denis Maupetin

Korsika

UR VUHEZ E KORSEG

Ha moaien zo da veviñ e korseg nemetken e Bro-Gorsika ? Sed a pezh a glask Brandon Andreani d'ober d'an nebeutañ. Gant mignoned, studierion a skol-veur Corti eveltañ, eh eus bet savet ur gevredigezh anvet *Cusì*. Pal ar gevredigezh : ober bemdez gant ar yezh ha dibolitiziñ dalc'h ar c'horseg.

E Korsika e weler splann e vez lakaet e pleustr ur seurt "korsekaat ar gevredigezh" abaoe m'emañ ar vroadelourion e penn ar jeu.
E gwirionez e vez lakaet ar pouez àr ar yezh muioc'h evit biskoazh en a-raok.
E penn ar stourm emañ ar gevredigezh *Parlemu Corsu*. D'ar 23 a viz Meurzh e vo aozet ur pikol manifestadeg a Aiacciu ganti evit goulenn e vehe lakaet da ret ar yezh gorseg ag ar 6vet betek ar c'hlas termen en holl skolajoù ha liseoù ag an enezenn.

Dibolitiziñ ar yezh

Met estreget *Parlemu Corsu* a zo. E skol-veur Corti, nevez zo, eh eus bet savet ur gevredigezh all gant studiourion hag a faot dezhe beviñ e korseg ha dreist-holl beviñ e korseg en un doare normal, da lavaret eo hep reiñ o buhez d'ar politikerezh.
Gouez dezhe zoken eo ret "dibolitiziñ ar c'horseg"* evit ma c'hellhe an holl Gorsiz, ha pa vehent a-enep ar vroadelourion zoken, ober gant ar yezh hep kaout ar santimant da doniiñ a-du gant ar vroadelourion pe gant an nann-vroadelourion.

Beviñ e korseg nemetken

E penn ar gevredigezh eh eus ur c'horsad yaouank : Brandon Andreani e anv. Eñ en deus choazetober hep ar galleg en e vuhez pemdeziek.
Ur choaz eo bet graet kerkent hag er skolaj ma tivizas e vehe ar c'horseg yezh nemeti e vuhez.
Evit mont pelloc'h gant ar pal-se en deus savet ur gevredigezh zoken : *Cusì*. Penaos ober evit ober un atersadenn gantañ neuze ?
Adkregiñ gant ar c'hentelioù korseg ha digeriñ ar geriadur Infcor àr lec'hienn an ADECEC**.
Setu, daoust d'am "*sbagli*" (farioù) niverus, ar studier a gCorti en deus asantet respont d'ar goulennoù...

Ya! : Savet zo bet ganeoc'h ur gevredigezh anvet Cusì....
Brandon Andreani : E miz Here 2018 eo bet savet ar gevredigezh gant studierion a skol-veur Corti, gante ar c'hoant d'ober gant hor yezh bemdez.
Lakaat implij ar yezh gorsek da greskiñ er gevredigezh eo hor pal kentañ. N'eus ket 'met dre ober, komz, selaou ha skriviñ ar yezh e vez lakaet an traoù da vont àr-raok. Ganimp e vez aozet dreist-holl nozvezhioù c'hoari evel ur *Burger Quizz* peotramant un nozvezh *A Voce* *** evit deskiñ ha komz ar yezh da geñver festoù.

Ya ! : Faotañ a ra deoc'h "dibolitiziñ ar yezh", da lavaret eo... ?
B.A. : Ober gant ar yezh bemdez hag e pep lec'h eo an diskoulm nemeti evit he lakaat da veviñ hep gortoz tamm mat ebet digant ur gouarnamant peotramant un ensavadur bennak, setu mennozh stur *Cusì* hag a zo ur gevredigezh sevenadurel.
Ober bemdez gant ar yezh ha gant an holl dud : setu, àr hor meno, an doare da gas da benn vat hon erv.
D'an holl Gorsiz eo ar yezh, ne vern peseurt liv politikel a vehe gante.
Àr se hor preder nemetañ zo reiñ hor lodenn d'ar labour boutin evit ober e vehe komzet ar yezh e pep lec'h hag e pep keñver.

* N'eo ket ar wech kentañ e klever seurt tra e Korsika. Cècè Buteau, bet kaner e strollad *Canta U Populu Corsu* hag unan a bennoù bras an FLNC (storicu) en doa lavaret e oa bet politizet betek re dalc'h ar yezh gant ar vroadelourion.
** adecec.net.
*** diàr skouer *The Voice*.

Fabien Lécuyer

Berr-ha-berr

***"En egor emañ va steredenn o fulennañ..."* pe 21añ barzhoneg karantezus Pablo Neruda !**

En ur poent ma rank lod
mont da vanifestiñ
evit pe a-enep an hin,
N'on ket me, c'hoazh,
evit kompren
petra 'zo c'hoarvezet ganin,
Etre an 12 hag an 13
ar miz-mañ,
Nemet adkavet 'm bije
an hini a garan ar muiañ.
N'ouzon ket ha gouzout a ra
ar chañs ez eo bet evidon,
Bezañ karantezus outi
ha resev kement-se ha
kement-all en un taol
hag en un doare
ken divergont.
An oabl a zo leun a stered,
a lavare va mignon,
Stered difiñv
ha stered o fiñv.
Hiriv e ouezomp holl n'eo
ken un afer
a zonder, a galon.
Seul dostoc'h
seul vuioc'h e fiñv, ha seul
belloc'h
seul e seblant difiñv.
Evel ur fulenn
ez eo va steredenn din-me,
Treuziñ a ra va deizoù
ha va nozvezhioù adarre.
N'anavezan ket an egor
e-lec'h m'emañ-hi ganet,
Met ar pezh a ouezan
eo e rank kavout-hi gwasked.
Mervel a ra
ur steredenn-fulenn,
ma ne gav ket ur garreg
difiñv
da dardañ gant hec'h anken.
Hec'h anv 'zo hini
ur gorventenn
Met kavout a reer roud outi
ivez er Wenojenn
28 248 bloaz a-raok
nozvezh gentañ ar Pellgent
e oa dija eus an anv roet
da BQ 4 e 1999
N'eur ket gouestl
d'an ampoent
da c'houzout peur e kejo
gant he foent
Ha ma ra, pa gejo,
ma vo flour eviti an erv.
Evit pe a-enep an hin
da vanifestiñ n'ez in.
Kalz gwashoc'h a zo
c'hoarvezet e Fukushima
pe e Tchernobyl
Al Levothyrox a lavar deomp
e rankomp ober bil'.
N'eo ket bemdez na bep noz
e kejer gant ur steredenn
o lugerniñ en noz.
Gortoz a rin eta ma rofe din
amzer evit kejañ outi
ha da ganañ, evel Pablo,
" ma cancion desesperada "
e kendalc'hin ac'hann di.
Puedo escribir los versos
mas tristes esta noche
Met diouzh mintin
an 13 a viz Meurzh diwezhañ
edon an hini eurusañ.
Evit pe a-enep an hin
da vanifestiñ n'e z in.
He c'hortoz a rin

JK

Kimiadiñ

TAVET UR VOUEZH

Goude ur hir a stourm a-enep d'ar c'hrign-bev eo marvet Yann-Fañch Kemener, e Tremeven, e-kichen Kemperle, d'an oad a 61 bloaz.

Ganet e oa e 57 e Sant Trifin (22) ha brudet kerkent hag e 1977, da ugent vloaz, gant ar C'han ar Bobl. Tamm-ha-tamm eo deuet da vezañ anavezet e bed ar festoù-noz, gant Erik Marchand ha gant tud all. Kenlabourat a raio gant ur bern tud, evel Gilles le Bigot, pa savo ar strollad Barzaz e 1988. E 2002 e resevas Kolier an Erminig. Niverus bras eo ar pladennoù ha studiadennoù en deus kaset da benn, an hini diwezhañ o vezañ *Roudennoù/ Traces*, a vez komzet outi en teulfilm savet gant Ronan Hirrien ha skignet war Bali Breizh d'an 9 a viz Meurzh tremenet. Arouez ur rummad tud eo bet ha gourc'hemennoù bras a zo bet graet outañ e bed ar sonerezh, war twitter hag er mediaoù..
Douaret eo bet e Sant Trifin dimeurzh.

"DORIOÙ AR BARADOZ
DIGOR OUZH VA GORTOZ,
AR GANERIEN, AR C'HANEREZED
DEUET D'AM DEGEMERET."

Ekologiezh

AR RE YAOUANK IVEZ

D'ar gwener 15/3 e oa ar re yaouank er straedoù o respont da c'halv Greta Thunberg, Svedez yaouank a 16 vloaz, evit goulenn ouzh an dud gour, ouzh ar gouarnamantoù hastañ founnusoc'h evit stourm a-enep cheñchamant an hin.

War ar straedoù gitonoù ha panelloù aozet war ar prim a-wechoù, warno luganioù sklaer ha goulennoù eeun. Niverus int bet, e Karaez (250) evel e Breizh (e 26 lec'h disheñvel evel e Roazhon gant 5000 den ha Kemper gant 2000), e Bro-C'hall (226 lec'h), hag er bed a-bezh (127 bro, 2214 lec'h).

Hag ober

Goude merenn, alies, zo bet kendalc'het gant prantadoù preder evit gwelet penaos cheñch an traoù en un doare pleustrek. E koc'hu Karaez e oa kaoz a adimplij ar paper, krennañ war ar pellgomzer hezoug, lakaat e plas ur pod kompost boutin bras... Er Releg zo bet strollet un ugent skolajiad dindan an anv *Krenn Douar* ha naetaet ganto traezhenn ar Vilin Wenn. E Roazhon hag e Sant-Malo eo galvet an dud evit manifestiñ bep gwener.

Heuliet

D'ar sadorn 16, an devezh goude eta, en em gavent alies en-dro er straedoù, gant o zud, er c'hêrioù pennañ. Un tamm muioc'h a dud a zo bet, gant ar memes luganioù. E lec'h zo kudennoù e-liamm gant an ekologiezh, evel e Landivizio, tro-dro d'ar c'hreizenn c'haz, ur raktres boulc'het 8 vloaz zo dija, zo bet graet berzh gant ar vanifestadeg, o vodañ war-dro mil den.

Monsanto

BARNERIEN LEZ-VARN EUROPA A ZISLAVAR AN EFSA

Ur c'hammed a-zoare ouzhpenn, a-enep an dorfederezh hervez al lezenn hag aozet a-stroll en Europa a zo bet graet d'ar 7/3

Ma krede eta da Vytenis Andriukaitis, komiser european e-karg eus ar Yec'hed ha Surentez ar Boued, e teufe a-benn da gendrec'hiñ barnerien lez-varn Europa gant e ziskleriadennoù amsklaer e c'heller lavaret hiriv ez eo c'hwitet gantañ an taol-arnod rak n'eo ket bet selaouet ganto. Kerkent ha d'ar 7 a viz Meurzh, o deus nullet barnerien lez-varn Europa disentezioù an EFSA, p'en doa divizet an "*European Food Safety Authority*" – un aozadur par d'an ANSES e Bro-C'hall – nac'hañ reiñ tro da anaout da dud hag a oa o klemmoù diwar hec'h alioù, ar studiadennoù hag an enklaskoù savet ganti diwar pistri ha dañjer ar glifozat e-keñver geneliezh ar c'hrign-bev.
Diwar-se e c'hellor eta gouzout hiviziken pet kant pajennad bennak savet gant skiantourien Monsanto o-unan (*Monsanto Papers*), o deus talvezet da ziazez d'an ali a-du roet gant an EFSA evit reneveziñ an aotre da lakaat ar glifozat war ar marc'had e miz Du 2017.
Kaer en deus bet eta Vytenis Andriukaitis lavaret "Douetus bras, ne c'hell ket dont ar c'hrign-bev diwar ar glifozat pur hag an aotre da lakaat anezhañ en-dro war ar marc'had a zo bet kemeret o toujañ ouzh prinsip meur an diarbenniñ" eo chomet ar varnerien diskredik a-grenn war doareoù labourat an EFSA gant al lobbiisted.

Diskred war an EFSA

Hervez Vytenis Andriukaitis, n'eo ket ar sistem dispenn roudoù a vefe e kont pa gomzer eus surentez e-keñver boued, kentoc'h e rankfer diwall ouzh an dorfedourien... Pa weler anat bremañ penaos e tisplege an EFSA perak ne rofe ket tro da anaout ar studiadennoù hag an enklaskoù, danvez diazez d'hec'h alioù, e komprener gwelloc'h perak e klask ar c'homiser hejañ spontailhoù-brini. Reiñ da anaout ar studiadennoù hag an enklaskoù-se, hervez an EFSA" a c'hellfe lakaat interestoù ekonomikel hag armerzhel an embregerezhioù o deus savet anezho en arvar...".

Hervezañ c'hoazh e tlefe an diskoulm dont eus ar broioù, hag a lakfe neuze muioc'h a arc'hant da gontrolliñ, da evezhiañ. Kaozeal a ra eus ar vioù gant "fipronil", eus ar c'hig-kezeg kavet er "steak drailhet".... Ger ebet avat diwar-benn laezh poultr Lactalis...

Ar servijoù-stad e Bro-C'hall a zo en o flas koulskoude. Ar 6vet galloud e-keñver pinvidigezh er bed a-bezh eo Bro-C'hall. E peseurt bro eta e vo kavet muioc'h a arc'hant da gontrolliñ ha da evezhiañ an dorfedourien... hag a zo kenteuz gant ar sistem ?
Petra en deus graet ar c'homiser evit m'o defe bevezourien Europa muioc'h a fiziañs er boued a zrebont ? Reiñ un tammig muioc'h a arc'hant d'an EFSA evit ar studiadennoù hag an enklaskoù... Evit paeañ ar "*BAYER papers*" da zont?
Lavarout a ra c'hoazh ar c'homiser en deus kavet doareoù evit stourm ouzh "Bosenn Afrika evit ar moc'h". Lakaet e vo e plas muzulioù biosurentez en holl stalioù o sevel moc'h, bihan ha bras.
N'eo ket deuet en e spered e oa ur gudenn dreist-holl gant ar re vras, divent... evit ar moc'h evel e pep stal desevel loened all..
Tri atant bihan a zo un tamm mat efedusoc'h evit unan bras koulskoude !
E gwirionez, ar muzulioù-se n'o deus da bal nemet dic'hastiñ ar beizanted vihan, bio war ar marc'had.

JK

Sontadeg

EÜRUS E BREIZH ?

Ar c'hiz a zo bremañ gant ar sontadegoù ! Goulennoù ouzh tud dibabet kement hag anavezout ho savboent diwar tra-mañ-tra. Unan nevez a zo bet aozet gant ar c'hevredad-sontañ ELABE evit an ensavadur Montaigne diwar santidigezh ar C'hallaoued e pep rannvro. Embannet zo bet nevez zo gant titouroù diwar Breizh. 802 Breton a zo bet aterset dre internet. N'eo nemet ur sondaj bet dielfennet e Pariz !
Dav eo menegiñ ne vez ket kaoz eus an departamantoù ha trevadennoù tramor (Gwadeloup, Martinik, Ar Reunion, Guiana, Kanaki,...) hag ar Gorsiz a zo bet beuzet er rannvro PACA.

Hervez an enklask e vefe eürus 72 % ar Vretoned, da lavarout e kavont reizh ar c'hempouez etre o amzer labour, hini gouestlet d'o familh, d'o amzer vak (67 %). An eürusted prevezmañ a vez kreñvaet gant ar santad "bevañ mat" en endro nesañ (karter, kêr, kêriadenn) evit 75 % oute (+9 % da geñver ar geidenn c'hall) hag evit 31 % (+6 %*) eus ar Vretoned al lec'h m'emaint o chom n'ez eus gantañ si ebet.
Hor c'henvroidi a soñj dezho e ya mat an traoù e lec'h ma vevont, nebeut a saotradur evit 69% (+15 %*) ha nebeut a felliezh 76% (+9%*). Lakaat a reont en a-raok an endro hag ar dremmvro evit 61 % oute (+11%*) ha perzhioù an hengoun 21 % (+10%*). Fiziañs a zo gant ar Vretoned ouzh ar servijou publik lec'hel : skolioù 70 % (+5%*), ospital nesañ 65 % (+5%*), ti-post 74 % (+3*). Fiziañs ivez a zo kenetrezo : kenskoazell kenetre amezeien 42 % (+9%*), kevredigezhioù lec'hel 40% (+7%*) ha kenfiziañs e tud o endro 56 % (+5%*)

Porzh Konk-Leon. Marcel Maudire (fotoioù al lennerien)

Diaezamantoù

Met eus an tu all e vez meneget diaezamantoù bras gant ar Vretoned evel ar monedone, an dilec'hiañ, an transportoù a-stroll a vez meneget alies 37% (-7%*) hag evit 50% eus ar Vretoned goulennataet eo ar gudenn pennañ. An diaezamantoù arc'hant a zo bras ivez, hag evit 42% outo eo diaes klozañ o mizvezh .
Evit 34% oute a zo bet trazennet o c'hont en ti-bank da nebeutañ ur wech e 2018. 50% oute o deus daleet pe nac'het mont d'en em vignoniñ, da welout ur c'hlañvour bennak, abalamour d'an diouer a arc'hant ! 77% eus ar Vretoned a soñj dezho eo hor c'hevredigezh direizh hag e vezer stanket en e live sokial gant nebeut a chañs d'en em dennañ.
Ma zo 59% eus ar Vretoned a soñj dezho eo talvoudus an tailhoù, 68 % a gav dezho e vez tennet gounid muioc'h gant ar sistem eget gante..

Chom er vro

Daoust ma ne seblant ket bezañ gwellwelus o dazont hiniennel evit 49% eus hor c'henvroidi ez eus fiziañs c'hoazh e dazont ar rannvro 60% (+10%*), pa ne vez nemet 27% oute o kaout fiziañs en dazont Bro-C'hall !
Klozet e vez ar sontadeg-enklask gant un doare da renkañ an dud hervez o c'hoant, youl, barregezh, da vont kuit eus o c'horn-bro, da vont da glask labour ha da vevañ en un doare hiniennelour (ar pezh a vez broudet d'an deiz hirie). Breizh eo ar rannvro m'emañ ar poblañs ar muiañ stag da vat outi 77% (+19%*) ha n'ez eus nemet 26% (-16%*) eus ar Vretoned prest da guitaat ar vro. Echuiñ a ra an enklask gant : *"ils sont les seuls Français à etre plus attachés à leur région qu'à la France (73 %)"*.

Françoise Le Barasec'h

**Da geñver ar geidenn c'hall*
Dave: le france en morceaux Institut Montaigne & Elabe 2019

Saotradur

AR SAOUT-POUBELLENNOÙ

Dilerc'hioù a bep seurt vez lonket gant ar saout. En em gavout a reont neuze en o bigof[1] hag ar paour kaezh loened a c'hell menel klañv bras ha mervel zoken.

Ar gevredigezh *Robin des Bois*, en he soñj diskuliañ ar walenn-se he deus graet "ar saout-poubellennoù" anezhi. Poltredoù korfoù laboused-mor o sac'h-boued leun a dammoù plastik o deus graet tro ar bed. Met bec'h al loened bras war an douar abalamour d'an dilerc'hioù o deus lonket n'eo ket ken brudet. Ar saout a c'hell lonkañ tammoù metal, tammoù orjal gweet pe dreinek, tammoù plastik kalet, tammoù skloturioù, tammoù kanetennoù drailhet war ribl an hentoù, tachoù ha nadozioù torret zoken. An drailhajoù-se a bep seurt a zeu eus ar pakadoù, an dafarioù hag ar rodoù aet da fall dilezet en atantoù, strewet er pradoù. A-wechoù e kouezhont e-barzh ar foenn ensilaj... En ur beuriñ e lonk ar saout anezho hag e chomont klañv.
Interbev, aozadur etremicherel ar chatal hag ar c'hig en deus embannet ul listenn an traezoù fall-se war e lec'hienn a c'hell bezañ kaoz eus peritonitoù, perikarditoù, gorioù[2], terzhiennoù, trubuilhoù an emzalc'h. Hervezañ e vez 60 000 loen-saout a vez paket gant "kleñved an dilerc'hioù" evel ma vez graet anezhi gant an Amerikaned. El lazhtioù e vez distrujet sklosoù[3] al loened klañv gant gorioù ha binimadurioù[4]. Se zo arc'hant kollet evit ar saverien loened evel-just. Kavet zo bet un diskoulm ganto met n'o nemet un defot gwell.

Ar maen-touch

War a seblant o deus ar saverien loened dober gant o saout abalamour da gleñved an dilerc'hioù, abaoe pell dija. Ijinet o deus un taol diarbenn, kentoc'h garv, evit mirout ouzh an dilerc'hioù metalek da vont ha da zont e korf ar vuoc'h ha da c'hloazañ anezhi, ar maen touch stomokel. N'eo ket diaes prenañ se war internet. Kreñv-tre int ha gwerzhet int dindan stumm barrennoùigoù 5,5 santimetr hir dezho, etre 4 ha 5€ an dousennad. Bez' e c'hellont bezañ enklosennet[5] e-barzh ur gapsulenn ivez, a vez gwerzhet 3€ an tamm. Ar sant bount[6] a ro tu da sankañ ar maen-touch trema bigof ar vuoc'h dre he c'horzenn-voued a goust war-dro 30€ unan. War a seblant n'eus bet kavet diskoulm efedus ebet evit mirout ouzh mont-ha-dont an dilerc'hioù lonket ha n'int ket metalek e-korf al loen.
Hervez Jacky, prezidant *Robin des Bois* eo poanius-tre an doare ober se p' eo ret cheñch ar mein touch-se ingal. N'eus nemet un dra d'ober hervezañ: dijabliñ an endro diouzh an dilerc'hioù dañjerus-se.

Ur walenn etrebroadel

Pouez ar walenn-se oa bet dizoloet gant ar gevredigezh ekologel en ur labourat war gudenn koazhadur[7] ar rodoù aet da fall. Setu un 10 vloaz bennak e c'halve *Robin des Bois* bed al labour-douar d'an evezh war ar rodoù aet da fall Kaoz a oa ivez, dija, eus kleñved o tont gant an dilerc'hioù-se. Hiviziken eo difennet gant Unaniezh Europa teurel ar rodoù aet da fall n'eus forzh pelec'h, pe en em zizober diouto en diskargoù.
Hervez Amsez an Endro ha Mestroniezh an Energiezh (Ademe) e oa bet gwerzhet war-dro 53 milion a rodoù a bep seurt e Frañs e 2017 da lavarout eo 530 600 tonenn. Ar rodoù aet da fall zo dastumet gwelloc'h-gwellañ hag atoret war ar marc'had. Ne saotront ket kement an natur evel ma raent a-raok. Hogen e chomfe war-dro 800 000 tonenn diouto war ar maez, memestra. Gant an amzer o vont e-biou en em zispenn ar gom hag an houarnaj a zo enno. Strewet eo an drailhajoù en endro hag e lonk ar saout anezho siwazh. Labour a chom war ar stern neuze evit distlabezañ hon endro diouto da vat. E pep lec'h war ar blanedenn ez eus loened-saout paket gant kleñved an dilerc'hioù ha kalz anezho a dap o fall. Bep bloaz e vez gwerzhet 1.7 miliard a rodoù er bed a-bezh. Poent bras eo ober un dra bennak evit gwellaat an dastum hag atoriñ holl ar rodoù aet da fall hep disoñjal an dilerc'hioù all, anat eo. Ret eo diwall ouzh al loened-saout, evel-just, met ivez ouzh al loened debrerien geot all a zo paket ivez gant kleñved an dilerc'hioù.

PLB

[1]*bigof*	*panse*
[2]*gor*	*abcès*
[3]*sklos*	*carcasse*
[4]*binimadur*	*infection*
[5]*taol diarbenn*	*parade*
[6]*enklosennañ*	*encapsuler*
[7]*sant bount*	*guide poussoir*
[8]*koazhadur*	*résorber*
[9]*atoriñ*	*recycler*

Studiañ e Siberia

AN TRANSSIBERIAN

Goude bezañ graet holl ma skoliata e Diwan, e kendalc'han ma studioù e Sciences Po Roazhon. Ugent vloaz on, hag evit ma zrede bloavezh studioù em eus dibabet da vont e Siberia, e Irkoutsk. Ha setu me aet kuit eus Breizh evit tremen c'hwec'h miz e-kichen al lenn Baikal, da 5000 km eus Moskou ! E skol-veur publik kêr e studiin.

Ur vojenn

Ken brudet eo an tren m'eo deuet da vezañ ur vojenn. Aweniñ a ra kement skrivagner ha kement barzh. Sur a-walc'h ez ont awenet gant an taiga, gwez Rusia, a vez gwelet eus an tren. Tost gwenn ha du ez eo ar maeziad, gwenn eo an erc'h a c'holo pep tra ha gris eo ar sapined hanter goloet a erc'h. Ken plijus eo din sellet ouzh ar maezioù, ken dous ha didrubuilh e seblant bezañ er-maez. Met arabat ankoue'out ez eo -20 °C er-maez ha 28 °C e-barzh trede renk an tren ! 54 den zo e-barzh ar vagon, dre kambreier digor evit c'hwec'h den. Bev eo an tren, bugale o c'haloupat, c'hoarierien kartoù ha, dreist-holl, tud oc'h evañ te pe o sellet ouzh ar gwez er-maez. Dour tomm-berv zo posupl kemer e penn ar vagon ha tasennoù a vez prestet ma vez ezhomm evit evañ te... pe evit debriñ toazennoù "liofilizet".

Arruet on e Moskou e penn kentañ tout miz Genver. Ne oa ket tremenet c'hoazh Nedeleg e Bro-Rusia rak d'ar 7 a viz Genver e vez lidet gante ar fest. Moskou a oa kinklet brav gant sapined divent ha garlantezennoù Nedeleg e pep lec'h.
E Moskou e krog linenn hent-houarn an tren mil-vrudet, an Transsiberian. Linenn hirañ ar bed eo, 9289 km, eus Moskou betek Vladisvostok, war bord ar Meurvor Habask. Bez' ez eus 5153 km betek Irkoutsk ha 83 eurvezh tren, da lâret eo 3 devezh hag 11 eurvezh.

Ha setu me arruet e Irkoutsk, goude pevar devezh tren.

Carmen Le Bris

Labour skolidi

PARIS 6/13

A-hed ar Seine

Pont an Alma

Delwenn ur soudard zo ouzh unan eus ar pilieroù. Ar zouav-se a ziskouez pegen uhel eo an dour er stêr. E 1910 e oa bet dour betek e varv, e 1985 betek e c'houriz.

Pont Alexandre III

Gant Nikolaz II, tsar Bro-Rusia, e oa bet lakaet ar maen kentañ e 1896. Arouez ar vignoniezh a stage Bro-Rusia ouzh Bro-C'hall e oa. Prest e oa evit Diskouezadeg etrebroadel 1900.

An tour Eiffel

Pegen mistr eo an tour bet ijinet gant Gustave Eiffel pa seller outañ diwar bourzh ar vag. Penaos krediñ e pouez 6500 tonenn ? Savet e oa bet evit diskouezadeg etrebroadel 1889. Sañset e oa da vezañ distrujet war-lerc'h...

Pennadoù tennet eus Taboulin « Pariz » 2014, gant Skolioù bublik Plounevez ha Diwan Pariz, TES Ti-Embann ar Skolioù - tes@ac-rennes.fr - 09 72 34 41 83 - www.tes.bzh

GANT FRILOUZ

GERIOÙ-KROAZ

k491 gant J.-F. Peden

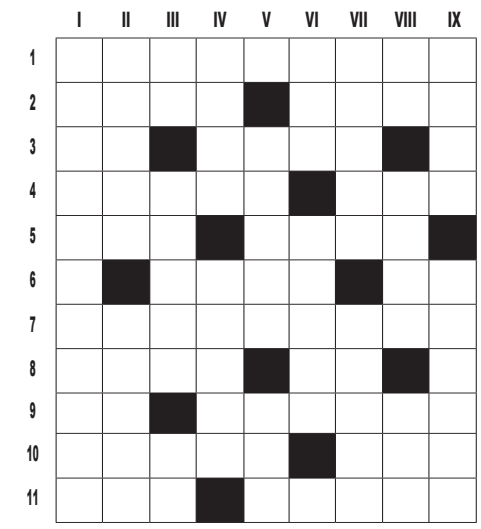

A-BLAEN :
- 1. Plant houarngoafheñvel a vez kavet er puñsoù hag el lec'hioù gleb all (daou c'her 5/4). - 2. Bihanoc'h eget Houad. Rak displeget.
- 3. Bezañ bremañ. Evezh lakaet en ul labour.
- 4. Ar pezh a ra an istraer. Skol pennoù bras Bro-C'hall.
- 5. Straed berraet pa skriver ur chomlec'h. Stêr ha lenn etre Enniskillen ha Ballyshannon. - 6. Dianav d'an hini a labour kalz. Unan eus ar pevar roud-avel.
- 7. Bezañ en ur memes klas ur wech ouzhpenn. - 8. Da Sul ar Beuz e teu eus ar c'hleuz (krennlavar). Bezañ bremañ, adarre.
- 9. Etre me hag eñ. Ur park, da skouer.
- 10. Unan skañv anezho eo pehini a zo penn-kaoz d'ar brasañ tan-gwall, a-wechoù. Vogalennoù an diskonter.
- 11. Houarn ha karbon. Muzuliet er gabined mezegiezh.

A-SONN :
- I. Ar stourmerien a oa aet a-enep an Alamaned e-pad an eil brezel bed.
- II. N'eo ket a-bell (daou c'her 1/4). A vreutai (kemmet).
- III. Rakger an diouer. Etre an daouvet hag ar pevare. 77 eo e niverenn atomek.
- IV. Pell diouzh sioulder. Dont a rae (an avel) da vezañ avel-serzh.
- V. Evit lestrañ ha dilestrañ. E traoñ an erv.
- VI. Evit menegiñ an tremen, "via" e latin. Un tamall graet da unan bennak.
- VII. Hen ober a raen, un tammig bemdez. Etre Bertele ha Brewenn.
- VIII. Aet da fall. N'eo ket mont pell pe belloc'h a ra. Paramantour, loenoniour, gwiniegour.
- IX. Gant Berin war an deiziadur. Evel ar Stadoù e Norzamerika.

SUDOKU..... live etre

			4	1		2		3
1	2		9					
			6				1	5
						6	4	
	4	3				5	2	
	5	1						
4	7				1			
					9		8	2
8		5		3	4			

Diskoulmoù

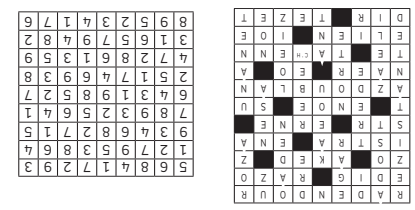

DA LENN

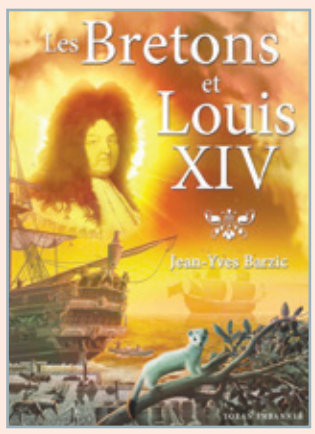

LES BRETONS ET LOUIS XIV

Gant Jean-Yves Barzic

Yoran Embanner p. 624 ; 27€

Peder lodenn a zo enni : al lec'hioù (teroueroù) hag ar pezh a veze produet / an eskemmoù / ar feodelezh hag aozadur ar gvredigezh / ar vuhez pemdeziek e pep rumm sokial. Graet e vez anv eus buhez pemdeziek ur rannvro pinvidik a-walc'h er 16vet kantved hag a 'z a war baouraat er c'hantved war-lerc'h. Dre furchañ en dielloù eo deuet a-benn ar skrivagner da livañ poltredoù liesseurt : marc'hadourien greun, pe lien, kouerien, bihan ha bras, beleien hag eskibien, martoloded, klaskerien bara, laeron-mor ha noblañsed. Dedennus eo evit kompren petra oa al liammoù kenwerzh etrebroadel, penaos e veze dastumet an tailhoù, savet ha paeet an armeoù, penaos e oa bet staget Madagaskar, Reter India pe an Antillez ouzh rouantelezh Bro-C'hall, ken start oa ar c'heveziñ etre ar stadoù, dreist-holl etre Frañs, Bro-Saoz, Bro-Spagn hag an Izelvroioù. Displeget pep tra diwar-benn micheroù 'zo, diwar-benn ar Justis, ar feiz ha galloud an Iliz, diwar-benn kredennoù ar bobl. Ur pennad a-bezh a gont istor ar Bonedou Ruz (1675), chomet garanet e speredoù evel arouez emgann ur bobl a-enep an direizhed hag ar waskerezh.
Ul levr da lenn a zegaso gouiziegezh pa oa galloud ar roue en e vleuñv (ha ken tost an Dispac'h Bras !!!). Ur gwir labour istorour ha sokiologour eo, ha roet eo bet dezhañ Priz *Le Mercier d'Erm* . **LL**

SKINWEL

Brezhoweb TV

BEC'H DE'I ! (27) ABADENN ISPISIAL YANN-FAÑCH KEMENER *(1e48, skignet d'an 13/03/2014)*

A-benn gourc'hemenniñ da Yann-Fañch Kemener, ur sell adarre ouzh abadenn Bec'h De'i "Dirak al loar hag ar stered". *"Pa ganer ar Basion e kaner dirak al loar hag ar stered ", a embann Yann-Fañch Kemener en ul levr pennadoù-kaoz,* ***Chant de vision****. Danvez ar Bec'h de'i ! dreistordinal-mañ a oa bet savet tro-dro da bersonelezh, da ganaouennoù ha da breder Yann-Fañch Kemener. Un abadenn filmet e Poul Fetan, 56310 Kistinid*

TUTO BREIZH (RANN 8) AN TI-FEURM

Evit eizhvet rann Tuto Breizh eo en em gavet Juliette gant Benjamin, Pierre-Yves ha Marion, e ti-feurm ar "Buis Sonnant" e Plougernevel, evit tremen un devezh war ar maez a-benn ober anaoudegezh gant micher al labour douar bio.

www.brezhoweb.com

Frañs 3

BALI BREIZH *D'ar Sadorn 23 a viz Meurzh da 10e45.*

Paotr Menez Are, stourmer, skrivagner, komedian, ha na pet tra all c'hoazh... ***Gégé Gwenn*** *eo a vo ouzh taol Bali Breizh. Un digarez e vo da sellet ouzh ar film* ***Pamela hag Alice****, bet skrivet gantañ ha sevenet gant Olivier Broudeur. Kontañ a ra ur gejadenn etre ur vaouez kozh o koll he fenn hag ur Saozez yaouank o chom e kreiz Breizh.*

france3breizh.fr

SKIANTOÙ

Jean-Michel Sanner

DISLAVAR[1]

Ar matematikoù zo un dra iskis ha droch en ur mod. Un danvez savet penn-da-benn e spered mab-den an hini eo hag a ya en-dro dre arguzennoù poellek.
Ha, souezhusat tra, koulskoude, efedus-kenañ int, ul lodenn vras anezhe d'an nebeutañ, evit diskouez mont-en-dro an natur hag an hollved. Hag ur skiant 'vije ar matematikoù, daoust m'eo an doare da brouiñ an traoù o c'hoarvezout dre ar spered ? Zoken ma zo ul liamm kreñv gant mont-en-dro an natur e chom ar matematikoù afer spered mab-den.
N'eo ket anat, tamm ebet, sevel ur respont d'ar goulenn-se. Ha koulskoude penaos ober skiantoù hepto ? Zoken er skiantoù denel e vez graet gant ar statistikoù. Setu perak marteze, abaoe ur c'hantved bennak, emañ lod ar vatematikourien o klask kompren petra e c'hell bezañ un deorienn vatematikel. Hag un tamm mazochist 'vefe ar vatematikourien ?

Un deorienn vatematikel zo un dra savet war un nebeud pennaouenoù[2] diazez, krouet gant ar spered ha ne c'hallont ket bezan prouet. Ha ma vije dislavaroù e-barzh an teoriennoù matematikel ?
Ha ma vije traoù gwir ha faos war un dro en teoriennoù zo ? Kurt Godel, matematikour eus ar re vrudetañ a reas ur c'hammed bras evit diluziañ an afer e 1933.

Kurt Godel gant Albert Einstein

Un doare Einstein e bed ar matematikoù e oa Kurt Godel, ha mignon Einstein e oa ivez. Diskouez a reas Kurt Goel ar pezh a vez lesanvet "ar bennaouen diglok". Da lavaret eo, e-barzh un deorienn "kreñv" a-walc'h evit sevel an niverennoù anterin[3] ez eus kinnigoù ne c'hallont ket bezañ prouet evel faos pe gwir ! Un dra souezhus, hag ur c'hammed war-raok pe ur c'hammed war-dreñv e oa ?

En tu all n'en doa ket diskoachet Kurt Godel ur c'hinnig gwir ha faos war un dro, ar pezh en defe kaset ar matematikoù en o foull da vat peogwir e c'hallfe bezañ drezi kement tra a zo en deorienn gwir ha faos war un dro ! Kalz diwezhatoc'h, e 2006, ur matematikour brudet, Edwar Neslon, a gredas en doa prouet e oa traoù gwir ha faos e teorienn vatematikel Guiseppe Peano, un deorienn ziazez krouet evit termeniñ an niveroù anterin.
Gwell a se evit ar matematikoù, gwiriekaet e voe war-lerc'h 'oa faos ar brouenn gant mignoned matematikourien vras ar paotr Nelson.
Eus ar c'hentañ evit ar vatematikourien eo ar binviji urzhiataer krouet evit skoazellañ anezhe da wiriekaat ar brouenn-mañ-prouenn, jediñ tra pe dra ha kas hentoù enklask nevez. An urzhiataerezh a cheñch bed ar vatematikourien ivez.

1Dislavar Contradiction
2Pennaouen diglok
Principe d'incomplétude
3Anterin Entier

SINEMA

Jean-Claude Le Ruyet

LA FAVORITE

U film amerikano-saozo-iwerzhoneg sevenet gant : Yorgos Lanthinos (2019).

Gant : Olivia Colman, Rachel Weisz, Emma Stone (2e00).

Da beb an amzer e ra vad ober ur menier soubidigezh e bed ar re c'halloudeg. Gant ar pell m'ema o metoù a-zoc'h heni ar werin, heni ar pobloù, ma yaomp d'ober un dro-bale war ur blanedenn arall seul taol. Mez, daoust d'an dra-se, e welomp pegen hañval ive e chom anien an dud. Kalz ne vern renk an den er gevredigezh, kalz ne vern e pezh tu a vur an argant hag ar galloud en em gav dre misterioù ar vuhez, boud pinvidig ha galloudeg ne vir ket da heni ebed a voud tapet gant roued e fromoù, e ivouloù, e sïoù. Ha diouzh an tu arall, e c'hell peb unan ive diskoueziñ e vadelezh, e galonegezh, e speredegezh, hervez. Rag evel-se e ya an traoù gant an dud : braw pe zivalaw, vil pe digor o c'halonoù.
Er film-mañ e raomp anaoudegezh gant ur rouanez a Vreizh-Veur, dianav un tamm : ar rouanez Anna Stuart, pe Anna Breizh-Veur, ganet e 1665 ha marvet e 1714. Daouzeg vloaz e padas e renadur. Ur vaouez tener he yec'hed e oa Anna, mez harpet e veze, eüruzamant eviti, gant he mignonez a-vihan, Lady Sarah Jennings, dimezet gant Duk Marlborough.
En hec'h amzer e oa bet Brezel herezh Bro Spagn, ma oa meur a vro lodeg ennañ, enkontet Frañs Loeiz ar XIV. Gant emglew Utrecht (1713) e oa bet lakaet un termen d'ar brezel-se, ar gounid brasañ waet da Vreizh-Veur (Gibraltar da skwer, ha douaroù amerikan hag a aparchante d'ar Frañs).
Setu aze an dregleur ma c'hoari tudennoù ar film, amañ teir maouez.
Tri a foñd an c'hoari, a vez lâret. Ha setu-ni amañ a-blom gant skeudennaouiñ ar c'hrennlavar-se. Setu diw vaouez hag en em gleve fiskal, ha karantez etreze ouzhpenn. Leuskel a rae liez ar rouanez Anna he mignonez Sarah da ren en he lec'h, dreist-oll pa ne veze ket yac'h a-walc'h evid en em brezantiñ dirag ar parlamant pe dirag kannaded estren. Mez a-wezhoù e save dizemglew etreze ive, dreist-oll war an dachenn bolitikel.
Ne welent ket an traoù er memez mod. Ha setu dres neuze ur vaouez arall éc'h arru er lez, Abigail Hill, ur geniterw da Sarah, mez rivinet abalamour da vuhez diroll he zad. Kavoud a reas Sarah ur lec'h da Abigail er palez, er c'heginoù da gomañs. Mez ur plac'h c'hoantauz e oa Abigail, en he soñj adtapoud he stad kollet. Klask a rae tostaad douzh ar rouanez, hag a-nebeudigoù, dre ard, itrik ha finesa e taas da benn ag he c'hoant.
P'he doa gwelet Sarah c'hoari Abigail, e klaskas parraad douti a gemer he lec'h e-tal ar rouanez, mez re ziwezhad e oa. A-benn ar fin e oa bet chouet Sarah hag he gwaz, Duk Marlborough, er-maez hag ar lez gant ar rouanez, ha n'o doa ket gellet doned en-dro kén nemed goude marw Anna.
Ur film interesuz-braz eo evid studial penaoz e ta peb unan da c'hoari gant an diw arall, en triad terrubl-se. Ur film tàer eo, a-benn ar film, tàer gant ar santimantoù diskouezet, ha tàer ive gant ar gerioù diveget, netra da weled gant ar parlantoù priziuz a vez klevet er filmoù arall. Amañ e sour ar gerioù hudur evel ar re ordinel. E peb korn ar palez e kont ar revroù kement hag ar begoù (ma, ha n'eo ket an dra-se un dra beurbadel ?).
Mez n'eo ket an troioù kamm afer an noblañsoù hebkén. Gwelet e vez ive n'eo ket glan tud ar bobl pas muioc'h, da skwer ar re a labour e keginoù ar palez, hag a gav o flijadur é weled maleurioù o nesañ. Muioc'h eged ur film istorel, ema hennañ ur film psikologel kentoc'h, pinvidig ha kenteliuz a-zivoud ene mab-den.

RBG Radio Bro Gwened

Selaouit ar pennad-mañ war Radio Bro-Gwened. Bep gwener da 7e45 hag adskignet da 5e da noz. Pe dre an internet war www.radiobreizh.bzh : radio bro gwened > sinema

TENORIO, AR C'HILHOG . 1/3

Gant Kristian ar C'hoseg

Ganet eo d'an 12 a viz Genver, war-dro teir eur goude kreisteiz diwar vioù bet lakaet da c'horiñ gant Maria Puga dindañ divaskell klouar ar yar Loued, kerkent ha ma welas anezhañ o tigloriñ e lâras an hini gozhik.
- Ur c'hogig.

Hag e oa. Ar peuskribenn stag outañ o tont eus ar vi, a-benn un nebeud sizhunvezhioù ho pije lavaret un tog-eskob. Ha den ne ziskrede e oa ur c'hilhogig. Diwar-bouez e zaou vreur, rognek, atav o krenañ gant anoued, e oad chomet en arvar e-pad pell amzer .
- Petra a soñjez ?
- Me 'oar me !
- An hini a-zirak e weler mat petra eo. An daou fallig-mañ, evit-se... daou gilhogig ivez, nemet, ur vezh 'oa raktal ha ma welent ar skoul a-us d'al liorzh.
-Pi...pi...pi...

Neuze e ehanas ar vamm-yar da skrabañ an douar. Evito da vezañ dindan divaskell o mamm e fouerent gant o c'horvad aon.
Ha padal Tenorio a chome er-maez, o talañ ouzh an enebour edo o plavañ en oabl.
-Hemañ 'vo diwallet.

Hag ar vaouez a zalc'he d'he c'her. E miz Mae, tro mare ar Yaou-Fask, pa welas e vreudeur dic'houzouget ha displuñvet e krenas c'hoazh e glipenn. Sell aze 'vat ! Kaer c'hoazh e ouie ar vestrez dispartiañ ar greun eus ar pell hag e tiwalle da gilhogañ. Ur vuhez a-zoare, 'benn ar fin. Gwir eo.
Ne oa ket c'hoazh neuze e-tailh da gompren pebezh taol-chañs en doa bet. Bezañ asur da chom bev a leunie dezhañ e galon gant ur fiziañs divrall en e amzer-da-zont, anat eo, met n'eo nemet ur predig goude e komprenas pegen kaer e oa e blanedenn. Pa 'z intentas an dra-se e oa bet prestik da darzha gant al lorc'h.
D'ar beure, un devezh a viz Here eo e c'hoarvezas...
Kaerat devezh ! Echu e oa gantañ e gousk c'hwek. Dihuniñ a reas abred. A-boan ma tamweled ar sklerijenn dre toullig ar potailh. Ken didrouz pep tra hag en un iliz... C'hwez kreñv, peuszous, ar maskloù-rezin o virviñ er c'hav a yae en e gorf hag a vage ennañ huñvreoù orgedus. Mut e oa kement tra en-dro dezhañ, ha gant c'hwez vat ar gwin o c'hoiñ, e savas kement ha c'hoant-kanañ dezhañ ma kredas e oa gant an derzhienn hag oc'h alteriñ. Ne oa ket. Yac'h edo a-drugarez-Doue. Ar santadenn souezhus e dourmante ne oa outi nemet an ezhomm digeriñ e galon da gemenn d'ar bed ne ouie ket dres petra. Seizet e oa, spontet gant an aon hag ar vezh e serras e c'hourlanchenn ; e bleg-natur o klask e zifenn. Poan gollet. Tarzhañ a rafe ma virfe hiroc'h ouzh e veulgan da lidañ ar goulou-deiz. Nerzh ebet gouest da devel huchadenn divroust edo e vougañ. Hag e kanas.
-Kokelikelo !
Dihunet bihan ha bras, e-giz ma vije kouezhet ar gurun war-c'horre loch ar yer ha digludet mamm, breudeur ha kerent. Eñ e-unan, amzer d'e vouezh nijal diouzh e veg, a chomas sonnet. Heñvel e oa ouzh ar re all. Ne oa outañ ken nemet ur goulenn estlammet. A-barzh n'en doa komprenet mat petra 'oa nevez e tistagas e veg ur youc'hadenn all.
-Kokelikelo !

Yac'hoc'h, suroc'h, e kavas an ton ar wech-mañ. Hag eñ da flourañ ur pennadig an notennou mistr ha skiltr a gendalc'he da zassoniñ en e zivskouarn bamet. Hag e taolas adarre
-Kokelikelo !

Kaout aon, kaout mezh ,na petra 'ta ! Bez' oa ur c'hilhog penn-kil-ha-troad pe ne oa ket ? Gwelet a reed emichañs e troe ar souezh d'ur safar a estlamm e porzh ar yer, strafuilhet-mik, hag e-barzh an ti .
-Klevet az peus ar c'hilhogig, Antonio ?
-Klevet em eus anezhañ.

Kilhogig ! Ar pennou pout anezho ! Soñjit 'ta , ur frapadig goude, kentañ ma tigoras ar vestrez dor ar porzh e savas-eñ war Paiou Teo, seurez superiorez ar chatal a-bezh. Ur baradur dizampart, diwar-dizh, a-randon, mar kirit, hep dezhañ bezañ asur en doa taolet e had e-lec'h ma oa dleet. Pignet 'oa warni memestra, evel ur c'hilhog ! Ar c'hilhog a oa anezhañ !
Kilhogig ! Mar kar 'ta e oa faos ar pluñv alaouret pallennet ganto e grubuilh, ha gaou an elloù a wele o astenn bemdez, stad ennañ, stag ouzh e baviou levn ha nerzhus !
Kilhogig ! Ret eo lavaret e oa ar wech diwezhañ ma reas ar vestrez anv outañ hep an doujañs dleet dezhañ. Ur pennadig goude, p' en em gavas-hi gant heh amezegez, e komzas war un ton all.

-Kloz war da gilhog rak ne fell ket din e vefe ingal oc'h en em gannañ gant va hini !

Baptiste Leroy (Fotoioù al lennerien)

Penaos e "Ya !" ar bed

An abadenn radio-mañ a vez kinniget gant Arvorig FM. Bep gwener noz, da 8e10, e vez lennet danevelloù Goulc'han Kervella. ***A-benn ar Gwener 22 a viz Meurzh e vo lennet gant Goulc'han Kervella an danevell Ar Pec'hed Nevez , embannet er gelaouenn Ya! niverenn 718.*** *Adskignet e vo "Penaos e "Ya !" ar bed": D'ar Sadorn da 4e30 gm ; d'ar Sul, da 11e30 mintin. Podkastoù war lec'hienn arvorigfm.com*

Priz ar Yaouankiz : 15 vloaz dija !

PRIZ AR YAOUANKIZ 2013 : Ur romant polis ha romant kentañ "Chase Vaeleg"
Gant *Marvet war vor*, o deus ar skolajidi ur romant lec'hiet e porzh Penmarc'h, aes da lenn, fentus ha kriz war un dro, berr a-walc'h, ha tapet ar priz kentañ (149 mouezh war 294) gant ar skrivagner, boas da skrivañ evit ar re deuet : Yann Bijer.
Gant Mai Ewen e oa bet skrivet ur romant kizidik war fin un enezenn e kreiz mor an Habask, un istor gwir bevet gant gwaz Mai Ewen, pell 'zo, Kevrin an Enezenn... Kenderc'hel a ra ar veaj e Afrika e-barzh *Bro gozh Mamadou* gant maskloù sakr Yendouma, skrivet gant Paskal Hervio ; Evit al liseidi, skiant faltazi, heroic faltazi, ha dastumad danevelloù.
Yaouank-tre eo skrivagner *Chase Vaeleg*, lezanvet Umran Asovar, hag a zo e lise Diwan Karaez c'hoazh, Ewen Jacq, sot gant istorioù heroic faltazi, gant ur mestr hag ur mevel, hag avanturioù brav ha disheñvel-tre, ul levr souezhus ha pinvidik, gant ul lenner ampart a oar sevel un istor plijus da lenn, ha dibabet gant ar skolajidi (89 mouezh war 175). Gant Paol ar Meur, daou vugel a guita o bed urzhiet mat evit mont da gantren dre an Egor, e-barzh *Eus ur steredenn d'eben*.
Gant *Daou dre gant*, danevelloù skrijus skrivet gant Milena Krebs, ar pevar istor a gont planedenn tud e kreiz Breizh, ur paotr degemeret gant ur c'hrennard ne blij ket dezhañ dibaboù e dud hag a nac'h degemer ur paotr eus Kurdistan e penn kentañ, dezhañ da zeskiñ bevañ gantañ e ti e familh.
Roet e oa bet ar prizioù e skolaj Diwan Gwened, dirak un 50 bennak a skolajidi, aketus, ha laouen da c'houlenn traoù ouzhpenn digant ar skrivagnerien.

Priz ar Vugale, 2013 : istorioù fentus ha dic'hortoz
Tud deuet, skrivet ganto levrioù all, setu ar re a ginnig levrioù e 2013. Un istor fentus ken ha ken gant Pierre Emmanuel Marais *Deomp slowly*, en doa rastellet ur bern mouezhioù. Plijet-bras e oa bet ar moused gant ar marc'heger 10 vloaz ha na oar ket an taolennoù lieskementiñ. Dre chañs dirak an aerouant eo gouest marc'h ar marc'heger da jediñ e lec'h e mestr...
Gant *Un hunvre aet da wir*, eo barzhoniel an istor gant ur bugel a glask kavout roudoù e dad, a zo aet kuit. Gant Anthony Renaudin eo diazezet e istor war ur fed gwir : gwechall, 'pad an eil brezel bed e veze kuzhet ar fuzuilhoù e plouz an toennoù, pe er c'hleuzioù.
Un devezh e kav bugale o furchal e douar kleuz ar skol... ur voest gozh, ur fuzuilh... An istor-se, *Ar voest*, a zo bet azasaet evit dont da vezañ ur film : ar voest (War dailymotion, ar voest, trigone *https://www.dailymotion.com/video/x6gwzjb*).
Gant *Gad Nenenn* eo un doare burzhudus da welout ar c'had a vev e traoñ ur flondrenn, hag a oar kaozeal, 'giz ma ra gedon ar c'hontadennoù...
Roet e oa bet ar priz e skol Diwan Kemperle, ha souezhet-bras ar vugale da selaou Anthony, deuet eus Roazhon da gontañ d'ar vugale penaos e oa deuet da vout skrivagner ha penaos en doa savet e istor. Diwan Montroulez, Gwitalmeze, Lesneven, An Oriant a gemere perzh gant bugale skol prevez Pleuigner, Rostrenn ha bugale klasoù divyezek publik Kemper ha Landerne.
Mathide Boderiou a lavar : "ar fent, istorioù gant enklsakoù, istorioù diwar-benn ar vugale a blij deomp".

Pennad levr – *Eus ur steredenn d'eben* – Paol ar Meur
"Edon war-nes tizhout ar gourhent pa voe sachet ma evezh gant ur c'hoarier biz-meud harpet ouzh ur peul tredan. E hir a vlev melen a oa fuilhet en avel. Gwintañ a rae un tamm kartoñs a roe da c'houzout e c'houlenne bezañ sammet betek Brest. Sur e oan da vezañ gwelet e benn un tu bennak, met kaer em boa furchal em memor, ne zeue ket soñj din e pelec'h.
-Trugarez da vezañ divizet ma dastum, emezañ pa dardis en e gichen.
-Eus pelec'h emaoc'h o tont ? , a c'houlennis outañ war lerc'h digeriñ an nor.
-Eus bannlev Kian, e Steredeg ar C'hi Bihan, a respontas a-barzh skrabañ e fri gant e deod forc'hek." **FC**

E gallaoueg

LA CATERIEME BERTÈGN

Fabien Lécuyer

Diq'a-la je sonjae mai qe n-i avae 3 Bertègn : La Basse-Bertègn, la Bertègn du mitan (eyou qe la langue coutumiere ét le galo meins eyou qe le berton fût préchë eune pâsséy durant) e la Bertègn du soulaïre a soulaïre de la rèle Loth. Den la Bertègn-la, le berton ne fût pas jameins préchë, le galo ét la seu langue coutumiere de l'Istouére.

"Pariziens de la Bertègn"

Aloure, céz les bertonous i n-n'a a s'epiqheler cant q'il ét contance des touéz Bertègn-la e de la rèle Loth. A les oui, le berton ét caozë a tous bouts de la Bertègn admézë e la rèle Loth ét aboliy depés berouéy. C'qe n-i a ét qe la plleuralitë des siens-la sont des siens orinës de mahos[1], vilotins[2], qi restent a Rene ou a Naonte (ou ben alentour) e qi ne qenessent pas ren a la Haote-Bertègn. Des menieres de "pariziens de la Bertègn" cai. De greûs, pour le monde-la, entr Ghingamp e Villejean ou Saint-Erbllain, ét "*Terra Incognita*", n-i a ren de race. Si qe n-i a 3 paniaos en berton a Rene e qhinze poussous su le berton a Saint-Mâlo, vene-la i ne faot pus précher de rèle Loth e, come de just, ne pus lou conter de galo. Pâs-meins, je sës mai sûr ben sûr qe le jou qe n-i a des siens a recllamer des paniaos "Quimpè" a *Kemper* e du galo den toutes les ecoles de "Qhimpè" i sera contance de la rèle Loth d'ertour o qheuqes uns, seben.

Eune pllanche du Morbihan

Meins dame n'ét point du monde-la qe je voulae conter anet. Depés qe je reste en Morbihan, je m'avizis d'eune realitë qe je ne qenessae point paravant : la 4e Bertègn. La 4e Bertègn ét eune pllanche olpé le separt entr nos deûz langues e long la mè a aller diq'a la Leire-de-Bertègn. De greûs, entre Saint-Morice[3] e Gherande. Deden nen treu le Payiz d'A-bas parème (entr Moula e Muzilla) meins etout les ebords d'iao entr Rhuys e Saint-Nazere/Gherande : Bilië, Marzan, La Roche, Mesqhé, Saint-Mô, Asséra,... Den le terouére-la, le galo ét la langue coutumiere meins il ét vra vra aleji en-vû le restant de la Haote-Bertègn. Pourqhi ? Raport qe 'la fût des qemunes eyou qe le monde prechaen putot berton diq'a l'entama du XXe siecl pour qheuqes eunes. Raport qe le galo taet préchë etout, den la qemune ou alentour, ét le galo qi fouli la pllace ao berton meins stu-ci ne crochit point fond come âillou.

Né galos né mahos

E pés, en sour qe tout, le monde ne s'erqenessent point come "galos". Pour yeûs les galos ou "galow", sont pus lein a soulaïre. Parème, pour le monde de Qhitembé, les galos ét les siens de Pllélin, Caden, Plleucadeu, meins point le monde de Qhitembé. Pâs-meins, n-i a core bel e ben de monde a galozer a Qhitembé. E, parail, les siens de Qhitembé ne s'erqenessent pas pus come "bas-bertons". les bas-bertons, pour yeûs ét putot le monde de l'aotr amain de Vane, meins point yeûs raport qe nen ne caoze pus berton a Qhitembé ou Muzilla depés ao meins un siecl (core qe a Muzilla, n-i arae core zû qheuqes bertonous den des vilaïjes a la galèrne). Den la "caterieme Bertègn"-la farae-ti mettr la presqh'ile de Rhuys deden ? B'ame yan n-i a pus ghére de bertonous en Rhuys depés berouéy pâssë den qheuqes endrets de Surzur, devers Vane.... (le galo a point crochë d'eune miette, meins) Né "mahos" né "galos". I ne prechent pus le berton depés berouéy meins i qenessent core un p'tit de galo meins ne vieulent point s'erqenetr come "galos", qhi q'i sont don ? Des BERTONS seben ! Des BERTONS e ren d'aotrs. E des bertons q'il ont come ari[4] nos deûz langues de Bertègn. E la "caterieme Bertègn". Et ventiéy la la Bertègn de l'aviendr, pa !

E brezhoneg :

[1]*Breizhizeliz*
[2]*Tud ar c'hêrioù*
[3]*St Gwioñvarc'h*
[4]*Herez*

UN HENT A BEOC'H

Job an Irien

D'ar pevar a viz C'hwevrer e Abu Dhabi zo bet sinet un diell a bouez bras etre ar Pab Frañsez, en anv an Iliz Katolik, hag imam meur moskeenn al-Azhar, Ahmad el-Tayeb, en anv ar Vuzulmaned sunnit. Kement-se n'en deus ket graet kalz a drouz war gwagennou ar radio nag en tele, siwazh ! Ur seurt galvadenn eo d'an holl dud a volontez vat, ha muioc'h c'hoazh d'an dud a feiz, ha diazezet eo war ar mennozh-mañ : "Ar feiz a boulz an neb a gred da welet en egile ur breur da harpañ ha da garout." Bez' e klask an disklêriadenn-se bezañ ur seurt stur evit ar rummadoù nevez hag ar rummadoù da zont. Kalon an disklêriadenn sinet gant an daou zen en anv o relijion eo kement-mañ : "Doue, an Holl-c'halloudeg, ne fell ket dezhañ e vije implijet e anv evit spontañ an dud !" Perak ur seurt disklêriadenn er bloaz-mañ ?

E miz Eost 1219, eizh kant vloaz 'zo eta, ec'h en em gavas Frañsez a Asiz en Ejipt, dirak kêr Damiette. Ne oa ket deuet da vrezeliañ, 'vel ar groazidi a glaske kemer kêr Damiette, ha goude-se dre an Ejipt mont betek Jeruzalem. Frañsez, eñ, a felle dezhañ hepken gwelet ar Sultan, ha reiñ dezhañ da anaout relijion ar gristenien.

Hep aon hag hep armoù, e treuzas kamp e enebourien, hag e prezegas d'ar Vuzulmaned ha d'ar sultan Malik Al Kâmil, en aner evel-just. Met ar Sultan, war a leverer, a c'houlennas digantañ pediñ evitañ. Diwezhatoc'h e c'houlenno Frañsez digant e vreudeur "M'ho peus c'hoant mont da vevañ e-touez ar Vuzulmaned, bevit enno hep tabut na sikan, o tiskleriañ hepken ez oc'h kristenien."

Doare ober Frañsez a skoio kalz tud en hor bro, ha tud 'vel sant Erwan ha Santig Du a heulio e skwer er baourentez hag e servij o breudeur. Mat eo e kendalc'hfe hor pab Frañsez gant an erv boulc'het gant e sant patron, eizh kant vloaz war-lerc'h, hag ez afe da fin miz Meurzh, d'an 29 ha d'an 30, da weladenniñ roue ar Marok, unan eus diskennidi profed an Islam, dre Ali e vab-kaer. "Kendivizout, kenlabourat hag en em anaout" a lavare asambles e Abu Dhabi imam al-Azhar hag ar pab Frañsez. An hent nemetañ eo evit ar peoc'h etre relijionoù.

O KOMZ DIWAR TRAOÙ SKAÑV, UR WECH DRE VARE

GG Gwenn

Ar sizhun-mañ p'emañ ur bern yaouankizoù, ha tud en oad ivez, o tibunañ er straedoù dre ar bed a-bezh abalamour d'an hin ha dazont hor planedenn, e fell din chom hep bezañ re sirius, evit lidañ distro an nevez-amzer.

Evel m'en em gavfen en un ostaleri gant ur c'hamalad bennak o komz dirak ur banne diwar traoù a gavo lod dister ha skañv. Anavezout a ran tud na c'hellont ket bezañ skañv ur wech dre vare. Domaj eo evito rak ret eo d'hor c'halon ha d'hor spered distanañ un tamm evit gellet bezañ seder ha yac'h. Lennit pe adlennit Kundera *Digouzañvus skañvded an den* evit kompren ar pezh a fell din kontañ. Dre chañs e c'hellan komz brezhoneg kazimant bemdez gant mignoned pe tud er vro. Gant meur a hini, gant fent hag evit ma flijadur e komzan alies deus mell-droad. Ouzhpenn, n'eo ket er gêr e c'hellan komz deus an dra-se gant ma gwreg na ra foultre-kaer gant ar bolotennoù, forzh peseurt re a vefe. Ha bez' zo tud ivez a zo sirius-tre ha taer a-wechoù pa gomzan diwar ar vell-droad. N'eo ket va lodenn din-me.

Alies a-walc'h ez an betek Gwengamp gant mignoned pe gant tud eus va familh evit sellet ouzh ar c'hrogadoù er Roudourou. Chupenn Gwengamp a wiskan, skrivet war va c'hein "*Pepe Gege 29*".

N'on ket sot gant doare c'hoari skipailh Gwengamp ha gouzout a reoc'h marteze emaint e penn-an-traoñ rummad kentañ Bro-C'hall, dañjer dezho diskenn a-benn ar bloaz a zeu p'emañ skipailh Brest o vont da bignat, ar pezh a zo diaes da c'houzañv evit ur Gwengampad, kompren a reoc'h ?

An dervezh all da skouer eo deuet skipailh Naoned. 20 vloaz zo ez aen gant mignoned deus Menez Are betek Naoned evit sellet ouzh krogadoù skipailh Suaudeau, un dudi da welet !

Abaoe m'eo bet gounezet Kib ar bed, 20 vloaz zo, gant Bro-C'hall e vez stummet ar c'hourdonerien gant ar mod gall : klasket e vez gounit 1-0 ha n'eo ket 6-5 evel ma lavar Cantona. Setu perak ivez ne za ket gwall bell ar skipailhoù gall e-keñver kiboù Europa. Da skouer, e oa deuet paotred Naoned e Gwengamp gant 9 c'hoarier o tifenn. Paour-kaezh Coco Suaudeau, klevet 'm eus e kave gwelloc'h mont da besketa eget sellet ouzh ar c'hrogadoù. Pegen null eo bet ar c'hrogad : 22 € evit gwelet an dra-se. Fin, pa vezer gant ar garantez pe ar sotoni ne gonter ket, kea !

Lennet 'm eus levr Jean-Michel Le Boulanger a gont istor skipailh Gwengamp savet gant tud laik, republikan pell o spered ouzh 'pezh a c'hellfe tennañ un diverañ deus ur spered "broadel" breizhat ; Abalamour da se e komprenan perak eo ken divlaz aergelc'h ar c'hrogadoù e Gwengamp. Daoust da suporterien Kop Gwengamp bezañ "fair-play" ha gant ur spered mat e-keñver ar skipailhoù degemeret, panevefe Brest pe Roazhon, – Normal eo. Chom a raimp plouked da viken – n'eus kanaouenn ebet, lugan ebet ganto. Pell int da skouer war-lerc'h skorerien Kop Liger Naoned a oa deuet 2000 anezho betek Gwengamp an dervezh all hag a rae muioc'h a drouz eget 15 000 Gwengampat. Kuzuliañ a rafen mat da renerien *War-Raok Gwengamp* mont d'ober un dro betek *Celtic Park* Glasgow *Anfield Road* Liverpool pe forzh peseurt tachenn e Bro-Saoz, peotramant c'hoazh e *San Mames* e Bilbo, *San Paolo* e Napoli, *Moger velen* Dortmund hep komz eus an *Nou Camp* evel-just. E-keñver krouiñ an aergelc'h eo chomet Gwengamp en eil rummad. Koulskoude ne vefe ket diaes lakaat 3/4 eur a-raok ar c'hrogad sonerezh rock ha breizhat evit tommañ ar c'hadorioù ha deskiñ kanañ "*dirty old town*" d'an holl en ur ziskouez ar c'homzoù renevezet war ar skrammoù bras. An dervezh all, pebezh yodaj ! Penaos e c'hellfe ar c'hoarierien kaout kalon gant ar vizer-se. Dija ne reont ket gwall a foultre gant ar "garantez evit ar chupenn". Ma tiskenn skipailh Gwengamp ez ayo kuit an 3/4 eus outo e lec'h-all evit gounit o buhez. War-lerc'h ar paour kaezh Kerbrat ha Didot o tostaat ouzh al leve, n'eus Breizhad yaouank ebet er skipailh, N'o defe ket al live, sañset ! Gant piv en doa gellet Gwengamp sevel betek ar rummad kentañ ? Neuze, ar mare gwellañ, pa 'z an betek Gwengamp eo hini ar "galetenn-silzig" o tont diwar mojenn *Hent an Oriant*. Gwir eo, n'eus ket ken deus Hent an Oriant, *Roazhon Park* 'vez graet bremañ. D'ar c'houlz-se hon eus tro da eskemm digant tud all, dianav, diwar-benn ar c'hrogad. Kenderc'hel a rin memestra da vont betek ar Roudourou, zoken ma tiskennont, ha piv 'oar, marteze un dervezh bennak am bo tro da vezañ souezhet gant un dra bennak.

Gant al lennerien

KUDENN AR C'HENSONENNOÙ DIBENN-GER E PEURUNVAN

Evid sklaerraad traoù zo, bet meneget gant DA en nn 717, e skrivan ar ger-mañ. Komz a ra DA ag ar peurunvan (savet e 1941), ha dreist-oll ag ar c'hensonennoù-dibenn na ziskouezont ket boud pouelleg ataw.

Ha gwir eo. Gwanded ar peurunvan er stad a-vremañ zo choaz ar c'hensonennoù-dibenn. E gwirionez ema chomet ar peurunvan gant ur reolenn hag a oa bet ijinet gant Guillevic ha Le Goff, hag embannet en o levr : *Grammaire bretonne du dialecte de Vannes* (1902). Ne zegas ar reolenn-se nemed trubuilhoù er yezh skrivet ha, da-heul, er yezh komzet, siwazh !

Mez arabad tamal ar Wenedourion evid-se : den ne ouie, e 1900, perag e veze lâret brazig, brazentez ha brazez diouzh un tu, ha brasaad, brasañ, brasoc'h, brased (estlamm) diouzh an tu arall. *"L'usage seul peut répondre !"* en doa skrivet Troude en e c'heriadur. Ha piw a oui hiziw ? Nawazh ema ar respont un dra a rankehe an oll vrezhonegerion anavoud, ar gelennerion da gomañs, rag pouezuz-braz eo evid meur a abeg. Daw e oa bet gortoz ar bloazioù 1940 ha labourioù Falc'hun ha Fleuriot evid kompren ar perag. Daou sort lostgerioù zo e brezoneg, ar re neutr (ar re niverusañ) hag ar re galetauz (9). Just a-walc'h ema -aad, -añ, -oc'h, -ed (pe -ad, estlamm), mez ive -a (peskeduz mez pesketa) hag -ad (muzul : troad > troatad) lostgerioù kaletauz. Ha tri ouzhpenn zo c'hoazh (en araogennoù) : -hi (eviti), -añ (evitañ), -e pe -o (evite/evito), pa vez lâret evidon, evidout, evidimp, evidoc'h. Perag d'ar lostgerioù-se boud kaletauz ? Abalamour ma oa un h- enne, hag an h-se zo kaoz e tro b-d-g-z-j-v da p-t-k-s-ch-f : braz (brazig) mez brasañ (< brashañ) (sd. kig ha fars distaget "kikafars").

Daw eo lâred e oa mad reolenn Guillevic Le Goff evid an anvioù-kadarn (tad abalamour da tadelezh, tadig, tadoù). Mez kamm e oa ar reolenn-se evid ar gerioù arall (ha kammoc'h hiziw c'hoazh pa ne vez ket mui klevet brezhoneg komzet en endro !).

Daou dra zo : 1) A-gaoz ma ne vez ket posubl gouied ha hir pe berr eo ar vogalenn e gerioù zo (ar re unsilabenneg hag ar re lec'h m'ema an taol-mouezh er fin). Da skwer : an daou anw-kadarn klod ha klot zo aez da ziskodañ dre gomz : klod gant un "o" hir dirag un "d" ha klot gant un "o" berr dirag un "t". Mez penaoz distagañ an anw-gwan skrivet blot ? Evel klot, hervez ar skrid ? Tamm ebed : evel klod ! Red eo skriv blod, abalamour da blodenn, lec'h m'ema hir an "o" dirag un "-d", tre evel er ger klod. Abalamour da peragiñ e rankomp skriv perag, taol-mouezh war "-rag", gant un a hir dirag "-g" (gant ar furm *perak e vehe red distagañ un "a" berr dirag "-k", ar pezh nad eo ket reizh !).

2) An eil gudenn zo heni ar liammadurioù (stankoc'h e brezhoneg eged ar c'hemmadurioù). Pa skriver *evit an dud e klever liez an distagadur "evitandud", tre evel e galleg pa lârer "*petitenfant*" : e brezhoneg e ranker lâred "evidandud". Digoriñ braz a ra ar reolenn-se an nor da vod-ober ar galleg. Ha diaez e vehe reizhañ ar peurunvan war ar poent-se ? N'eo ket an dra-se henn distrujo, pa zahe er c'hontrel da voud ur benveg, un harp, e-lec'h boud ur skoilh d'an distagadurioù mad.

Perag gortoz ?

JCLR

A-BERZH KELENNERIEN ROAZHON 2

Aet eo Yann-Fañch Kemener da Anaon. Koll a ra ar Vretoned ouzhpenn evit ur c'haner kaer-meurbed e vouezh : un den a gustume ingalañ en-dro dezhañ teñzor sevenadurel Breizh, deuet betek ennañ, a rumm da rumm hag a veg da skouarn. Koll a ra studierien an Diplom studioù keltiek ur mestr kalonek ha karet. Koll a ra kelennerien Skol-veur Roazhon 2 ur mignon meur. Ra vezo skañv douar Breizh evitañ !

POSTOÙ-LABOUR

Implijer : Askorn (Saozon-Sevigneg)
Domani : Gwerzh reizhoù surjianerezh
Kregiñ gant ar post : diouzhtu
Doare gevrat : erlerc'hiañ un ehan kleñved
Profil an den : ur gwerzhour(ez) gant un tamm skiant-prenet, live DUT-BTS d'an nebeutañ.
Doare post : Kenurzhiañ oberennoù kenwerzhel (evit kaout muioc'h a ditouroù kit war o lec'hienn)
Darempred : kas ur CV hag ul lizher da *candidature@askorn.bzh*

Implijer : Skol Diwan an Oriant
Domani : Skol
Kregiñ gant ar post : diouzhtu
Doare gevrat : erlerc'hiañ un ehan kleñved
Profil an den : ur skoazeller·ez v/mamm brezhoneger·ez
Doare post : ober war-dro ur c'hlasad re vihan ha re grenn eus 8e45 da 4e45
Darempred : kas ur CV hag ul lizher da *gopridianoriant@gmail.com*. **Muioc'h a ditouroù :** 06 18 13 84 94

Sizhunvezh Breizh

Aozet gant Kejadenn e Roazhon

Lun 25/03 :
-Prezegenn "La Bretagne face aux invasions vikings du 9e au 11e siècle" gant Florien Mazel, istorour. 18e-19e15 er c'helc'hva E4.
Meurzh 26/03 :
-Tañva d'ar c'han e brezhoneg hag e gallaoueg. 10e15-12e15 er sall B226.
-Kontadennoù e brezhoneg hag e gallaoueg. 18e-20e30 er sall B226
Merc'her 27/03 :
-Tañva da mell-droad Bro Iwerzhon. 14e-16e, kemplezh sportel ar Berry
-Tañva d'ar Gouren 19e30-21e e Karter-di Keryann (maison de quartier de Villejean)
-Prezegenn "La Bretagne de 1598 : entre édit de Nantes et sortie de guerre" gant Philippe Hamon, istorour. 18e-19e15 er c'helc'hva A4.
-Prezegenn "Quelle vulgarisation pour l'histoire de la Bretagne ?" 19e30-20e30 er c'helc'hva A4.
Yaou 28/03 :
-Tañva da zañsoù Breizh 12e30-13e30 er savadur L.
-Fest Noz er 1988 Live Club. 21e, 7 €. (Talec/Noguet, ModKozmik, Taouarh, Le Sauze/Lange, Lorho-Pasco/Lintanf)
Gwener 29/03 :
-Fest-deiz war ar c'hampus, e-kerzh gouel K-barré.

KAN AR BOBL #46

D'ar sadorn 23 a viz Meurzh e vo dac'het konkourioù ar C'han ar Bobl e **Kaodan** evit Bro-Gwened. Er sall Kergoff e dremeno an traoù.
Emgav da 1e30 evit ar c'honkourioù hag an abadennoù dalc'het er maez.

Ar re dibabet gant ar juri a vo galvet da seniñ pe da ganiñ d'ar 6-7 a viz Ebrel e Pondi.

DEUIT DA VALE EVIT GWIRIOU MAB-DEN !

Baleadenn vloaziek *Amnesty Etrevroadel An aberioù* a vo dalc'het d'an **31 a viz Meurzh e Konk-Leon** kostez Konk-Leon.

Tri hentad a vo kinniget deoc'h : 5, 9 pe 13 km. An enskrivadurioù a vo d'ober war al lec'h loc'hañ, e kreizenn dudi *An Delfined* etre 9e00 ha 3e00 abardaez.

Priz : 4 €, digoust evit ar vugale dindan 12 vloaz.

Ha kement hag ober e vo posupl d'ar re a vo prest d'en ober da sinañ evit difenn gwirioù teir maouez eus Bro Arabia Saoudat bac'het c'hoazh en devezh a hiziv en abeg d'o stourm evit gellout bleniañ kirri-tan.

KAMP KRAPAT ER GWEZ E BREZHONEG

D'an **8 betek an 10 a viz Ebrel 2019.** Evit **bugale 8-12 vloaz** er Chapel Nevez.

Evit kaout muioc'h a ditouroù : *rozenn.centre-foret-bocage@orange.fr* 0296216020

KWIZ E BREHZONEG

D'ar Gwened d'ar Sadorn 30/03 e Ti ar Vro da 2e30 gm. Skipailhoù etre 3 ha 5 den, ar vugale adalek 10 vloaz o vezañ a gevred gant tud deuet.
5 tem goulennoù a vo : istor-douaroniezh, sevenadur, sport ha dudi, skiantoù ha natur, ha brezhoneg.
Ret eo en em **enskrivañ** en a-raok. Ur bern profoù zo da c'hounid ! Evit gouzout hiroc'h : *emglev.bro.gwened@gmail.com*

Ur **C'hwiz all** a vo aozet e burevioù **Park an Arvorik** (er Faou). 'benn ar **sul 31 a viz Meurzh adalek 2e**.
Evit gouzout hiroc'h : *sylvie.vigouroux@pnr-armorique.fr*

Gant *Drig*

GRETA THUNBERG A RA HARZ-SKOL EVIT DAZONT AR BED.

Ya !, Sizhunieg
Journal hebdomadaire N° 719
du Vendredi 22 Mars 2019
1,5 € an niverenn / le n°
66 € ar bloaz / l'année
N° CPPAP : 0622 C 86790
embannet gant / édité par :
Keit Vimp Bev, 29520 LAZ
02 98 26 87 12
Rener embann / Dir. publication :
Y-F. Jacq, yf.kvb@orange.fr
Kenurzhier / Coordinateur :
Y-F. Jacq, yf.kvb@orange.fr
Maketenniñ / Mise en page :
Gireg Mouton gireg.kvb@orange.fr
Koumanantoù / Abonnements :
M. Gallais, keit-vimp-bev@wanadoo.fr
Moulet gant / Impression :
Le Télégramme, 7 voie d'Accès au Port, BP 67243 – 29672 MONTROULEZ/MORLAIX Cedex
Ar pennadoù sinet ne engouestlont nemet kiriegezh ar re o deus o skrivet.

SEVEL TIEZ DIWAR NEBEUD

21 bloaz zo e savas Evelyne Adam un ti bihan stumm ur bolz gant kanab ha raz e Plonveur. Marc'hadmat-kaer, hep koad na betoñs, ar gêr-terre gentañ a oa ganet. C'hoant he doa ober, ha n'eo ket lâret hag al lec'h bevañ-se a voe savet e-giz ur "c'hizelladur" ekologel ha liammet krenn gant an douar. Ne oa ket tud ar mare evit krediñ e seurt raktres avat, ha ne oa ket kemeret Evelyne e-giz ur plac'h sirius, ar pezh n'eo ket gwir ken hiziv an deiz.

Brudet eo ar meskaj kanab-raz evit lakaat ar mogerioù da analañ ha d'ober ur reizhadenn dermikel en tiegezh. Tamm-ha-tamm e vez dieubet karbon gant ar c'hanab ha war solutaat ez a ar meskaj. 21 bloaz eo kêr-terre gentañ Evelyne Adam bremañ ha n'eo ket aet d'ar strad pell alese : "Ne vez ket graet war-dro an ti, laosket an natur d'e arsailhañ a-benn kaout ul lec'h-test evit gwellaat ar sistem war savadurioù nevez ", emezi.

Embregerezh *Kerterre*

Krouet he deus Evelyne Adam un embregerezh gant peder flac'h all. Klask a reont broudañ ar c'hêrioù-terre e Bro-C'hall a-bezh dre mont betek ti an dud da sevel ur gêr-terre war o zachennoù. Savet e vez an tiez gant ar stajidi deuet da zeskiñ penaos sevel an ti-burzhudus-mañ hag a zo ken marc'hadmat. Daoust ma ne vije ket ar stajoù ken marc'hadmat ha se e vez tud liesseurt o tont, kozhidi kement ha yaouankizoù : "Pouezus eo deomp e c'hellfe an holl kemer-perzh hag e c'hallfemp ni bevañ diwar-se war ar memes tro. Ur vaouez kozh reuzeudik he leve he deus savet ur gêr-terre hag e-barzh e vev dibaoe. Evidomp eo dreist-ordinal. Deuet omp a-benn da ginnig ul lojeiz ekologel ha sokial war ar memes tro." Hag evit ar re un tamm muioc'h a arc'hant ganto e vez feurmet ar c'hêrioù-terre e Plonveur gant embregerezh ar merc'hed. Un doare eko-touristelezh e-kreiz bro Vigouden.

Gouestañ d'an natur

Preder Evelyne Adam a zo troet war "mataat"*an darempredoù etre an dud, al lec'h-bevañ hag an natur. War he zachenn a 5000 m2 e Plonveur e vez rannet al lec'h etre ar c'hêrioù-terre, ar plant hag al loened gouez. Ur "goadeg stank" eo deuet da vezañ an dachenn gant bagadoù gwez-frouezh, louzaouennoù ha loened gouez. Dre m'eo izel ar gêr-terre hag embarzhiet er bed naturel e vez moanaet ar vevenn etre lec'h bevañ mab-den hag an diavaez. "Kalz tud a gred dezho eo un distro da nebeutoc'h. N'eo ket staliet an tredan e kêrioù-terre Plonveur da skouer, hag an dra-se a ra aon d'an dud. Er c'hontrol e lâran-me eo bevañ el luc'h. Al luc'h da adkavout ul liamm gant an natur, da brederiañ warnomp ha war hon darempred gant ar boudoù all, pa vijent tud, plant pe loened." Ne lâr ket Evelyne Adam eo liammet betek re spered al lec'h gant ar permakultur atav. Er permakultur e vez labouret evit mestroniañ an natur, pa ne ra ket hi e mod ebet pe dost. Liammoù a zo memestra, pa vije gant ar soñj en deus pep oustilh da vezañ implijet evit meur a dra. "Pa droc'han koad marv evit tommañ va c'hêr-terre e krouan ludu. Gant al ludu-se e walc'han va dilhad. Implij a ran restachoù al ludu evit temzañ an douar... Da blantañ gwez a servijo din da dommañ ha da zebriñ..." Chanterioù da zont a zo gant *Kerterre*,ur c'hêr-terre a 80m2 a vo savet e ti unan bennak gant sikour stajidi. O vont war vrasaat emaint ivez. Prenañ douaroù a reont gant al lec'hienn kenskoazell Hulule. Douaroù da liammañ an dud hag an natur en-dro !

bonifier* **GM

LIORZHOÙ SANT-ANTON

Goude bezañ bet kaset da benn darvoudoù o liammañ Natur gant Arz, dre krouiñ kejadennoù anvet *Lieux Mouvants* eo kroget Jean Schalit gant ur raktres all, sizhunvezhioù stummañ war-dro al liorzhañ evit ma c'hellfe an dud sevel "liorzhoù dic'hortoz".

Abaoe ouzhpenn 50 vloaz eo deuet Jean Chalit da vro e wreg, e kreiz-Breizh. 40 vloaz zo e prene un atant dilezet e Lanruen, 4 devezh-arat. Hag abaoe, ingal, e vez o labourat eno, betek bezañ krouet ul liorzh meurdezus a c'heller gweladenniñ bemdez. "Souezhet e oan o welet n'o doa ar Barizianed – hag ar Vretoned – nemet un nebeud klichedoù diwar-benn Breizh, Aod ar Greun Roz, Pleg-mor ar Mor-Bihan, Beg ar Raz... Koulskoude zo ur bern lec'hioù brav e kreiz-Breizh, da skouer." emezañ a-raok menegiñ kêriadenn Sant Anton e Lanruen met ivez Burtuleg e Sant Servez, Lokuon, etre Meilloneg ha Ploerdud, park kastell Koskro e Lignol...
" Lec'hioù brav hon eus kavet pa oamp o pourmen pe lec'hioù zo bet graet kaoz outo gant mignoned" a ouzhpenn-eñ.

Lec'hioù fiñvus

Gant mignoned en deus krouet, 7 vloaz zo, ar festival *Lieux mouvants* gant ar pal lakaat al lec'hioù-se da vevañ, broudañ d'un eskemm etre arzourien hag endroioù. Gweladenniñ digoust al lec'hioù a c'heller e-pad ar sizhun, e-kerzh an hañv. N'eus nemet en dibennoù-sizhun, e ranker paeañ evit kemer perzh en eskemmoù. E 2018, dindan 10 dibenn-sizhun o deus kontet 8000 antre. Echuet e vez ar c'houlzad gant "Devezh Sant Anton", e Lanruen, evit lakaat tud da gejañ gant produerien ar vro.

Stajoù

Lañset mat ma oa an ober-mañ, eo aet war-zu ur raktres all, gouestlet d'ar stummadur, an *Institut du jardin*. Degemeret e vo stajidi – 15 d'ar muiañ – evit deskiñ dezho penaos aozañ ul liorzh, talañ ouzh kleñvedoù ar gwez frouezh, deskiñ war ar permakultur. Lojet e vo an dud e Sant Anton. 5 devezh e pado ar staj, ha daou zevezh ouzhpenn a vo profet d'ar berzhidi ma fell dezho kemer perzh er festival *Lieux mouvants* Betek dek staj a c'hello bezañ aozet e-kerzh an hañv, ur stummer – liorzher pe gelenner – o tont da gelenn bemdez. O paouez reiñ lañs d'ar raktres emañ Jean Chalit met gouzout a ra dija e vo graet tri live e-touez an danvez stajidi-deraouidi, tud desket un tamm, pe tud varrek" - ha pevar zem a vo kinniget dezho, liorzh hag endro, permakultur ha merañ ul liorzh, derc'hel ur verje a-ratre pe c'hoazh merañ ha kempenn ul liorzh. War hiroc'h dermen c'hoazh e fell da Jean Chalit tennañ gounid ouzh ar rouedad gwaremmoù ha parkeier bihan zo tro-dro da Sant Anton ha sevel ur rouedad a liorzhoù burzhudus war dem ar faltazi.

Bleunioù gant Joseph Tanguy

TROAD BLEIZ

• **Anv gallek :** Lycope d'Europe

• **Anv latin** : *Lycopus europeaus*

• **Uhelder** : 0,30 cm -1 m

• **Bleunioù :** Gwenn int, pikoù ruz warno, munut, bodet e blokadoù staliet e kazell an delioù, adalek miz Gouere betek miz Gwengolo. Melus int.

• **Perzhioù** : Ul louzaouenn badus eus al lec'hioù gleb eo : ar geunioù, ribl ar gwazhioù hag ar stankoù, ar pradoù, ar raosklegi, ar fezier, ar c'hoadoù geuniek. Karrezek ha stoubennek eo ar c'horz. Daou-ha-daou eo an delioù glaswer, dantek, begek hag a zeu da vezañ ruz pe rusoc'h hervez an heoliañ.

• **Implij** : Mat eo ar c'hreskoù nevez er salad hag ar gwrizioù, kriz pe boazh. Livadennañ e du al lin hag ar gloan a veze graet gantañ gwechall. Erbedet e veze evit reizhañ talmadennoù ar galon, a-enep d'an enkrez, d'ar c'holl-gwad, d'an terzhiennoù. Hañvouez graet gant an delioù a reer ganto evit trempañ al liorzhoù-legumaj ha kreñvaat nerzh ar plant evit derc'hel penn ouzh ar c'hleñvedoù.

ANNY POUPON

(Ad)desket brezhoneg he deus gant Roudour, a-raok sevel "Dardoup Anni'M" evit buheziñ eskemmoù e brezhoneg e Bro-Dardoup.

Anny, penaos oc'h en em gavet da zeskiñ brezhoneg ?
Goude ur mare bras o labourat e-barzh meur a labouradeg agro-boued ha war-lerc'h e-barzh un embregerezh war-dro al liorzhoù, e oa gwasket ma daoulin. Tapet 'm eus poan.
Setu 'oa ret din cheñch labour, ha dreist-holl kaout unan en oa ket ken start.
E Plonevez-Ar-Faou on ganet, e bro Dardoup, war ar maez. Chañs 'm eus bet !!! Brezhoneg 'oa deuet din e-barzh ma divskouarn. Anat 'oa din kenderc'hel gant ar pezh ' m eus klevet ha desket gant ma zud. Ur staj kentañ 'm eus graet gant Roudour e-pad 6 miz hag unan all, evit en em varrekaat, gant Mervent, e-pad 3 miz.

Penaos eo deuet ar soñj deoc'h sevel Dardoup Anni'm ?
Da gentañ kinniget 'm eus bet soñj kinnig lennadennoù e ti ar re gozh e Plonevez-Ar-Faou, ur wech nemetken. Ha tamm-ha-tamm, 'm eus graet un abadenn bep miz eno. Ur pennad-skrid gant ur foto ' oa bet lakaet war ar journal. Setu, a-benn ar fin, dre forzh brud eo bet anavezet al labour. Goulennet on bet gant tiez ar re gozh all. Graet 'm eus se a-youl-vat e-pad ur bloaz hanter, ha peogwir ez ae mat en-dro, 'm eus divizet kregiñ da labourat da vat, ma-unan. N'eo ket fall !! Fier-ruz on !! N'eo ket evit ober fougeoù ganin, met me 'm eus graet ma hent-labour ma-unan. Memestra !!

Kaoz a zo dreist-holl eus "Buheziñ" e brezhoneg. Petra a vez graet ganeoc'h ?
Ya, ledan-tre eo ar buheziñ. E-pad bloaz em eus kaset da benn frapadoù kontañ kaoz e brezhoneg e Kore, e ti Corayline met paouezet eo bet evit ar mare rak n'eus lec'h sichant ebet er gumun a vefe digor d'ar yaou. 'Mod all e lakaan an dud a zo war an oad da gaozeal.
Un abadenn zo kinniget ganin bep miz 'ba' pep Ehpad, atav dorn-ha-dorn gant an animatourez deus ti ar re gozh, evel-just.
Ouzhpenn-se e kinnigan ivez lenn evit an dud dall.
Hag ivez ober abadennoù lenn gant bugale el levraouegoù.
A-youl-vat e kemeran perzh e levraoueg Kore. Bez' emaon gant ar soñj kinnig ma servijoù, da vat, pa vo echu gant al labourioù evit al levraoueg nevez. Da c'hortoz e ran ivez kinnigoù da levraouegoù all, Laz, Leuc'han...

Diaes dan dud ober o zoull er vicher-se. War peseurt tachenn emaoc'h o vont da labourat ?
Ar pezh emaon o klask zo reiñ amzer blijus d'ar re gozh. N'eo ket diaes kaout darempredoù ganto. Diouzhtu e krogan e brezhoneg " Penaos 'mañ kont ? " pe " Mont a ra mat ?". Hopala setu lañset eo... evit div eur pe muioc'h ; Mat-kenañ eo evito.
Se a ra vad d'o spered, dreist-holl 'vit ar re zo tapet gant Alzheimer.

Buheziñ dre al lenn a rit pe c'hoazh doareoù all ?
Un danvez disheñvel a ginnigan bewech. Degas a ran traoù ganin, e-liamm gant an danvez, just a-walc'h. Peurliesañ n'em eus ket amzer da lâr' ur ger, deomp dei'. Prest int da gaozeal. Kontañ a ran dezho un istor diwar-benn an danvez. Pep hini a lâr ar pezh 'n 'eus dalc'het soñj. Pe penaos a oa ar vuhez gwechall.
Ar pezh a blj din eo gwelout anezho oc'h adkavout ur mousc'hoarzh, ha buhez o tont en-dro 'ba' o daoulagad.
Pouezus-tre eo al liammoù sokial a vez savet etrezomp bremañ a-drugarez d'o yezh vamm. Lakaat a ran dezho sonerezh sevenadurel, evit lakaat buhez, ha pep hini a c'houlenn ganin ar muzik 'n 'eus c'hoant. *Rikita* e brezhoneg zo ar muañ karet, dre vras.

Pe hini eo al liv a blij deoc'h ar muiañ ha perak ?
P'eo deuet an nevez-amzer e kavan brav pourmen 'ba'r c'hoadoù. Liv an delioù nevez e-barzh ar gwez fav a blij din : glas-tre int !!

Peseurt lec'h ho pije c'hoant reiñ da anavezout d'ar re all ?
Kastell Trevare zo al lec'h am 'ije c'hoant da reiñ da anvezout d'ar re all. Ar pezh a ran, just a-walc'h, pa teu amañ ul lod ma familh a zo o chom e Bougogne da dremen o vakañsoù-hañv.
Al lec'h-se zo tomm d'am c'halon. N'em 'oa nemet seizh vloaz pa oan bet o welet anezhañ gant ma zud. N'on ket gouest da lâr' deoc'h pet gwech on bet eno, hag n'eo ket echu c'hoazh, se zo sur !!
Ur blijadur vras eo din ober baleadennoù e-touez ar gwez uhel ha kozh-tre. Ha pegen brav eo an diabarzh. Ouzhpenn-se e-pad gouelioù Nedeleg e kemer ar park hag ar c'hastell un neuz burzhudus gant tout ar sklerijenn ....

Peseurt micher ho pije bet c'hoant d'ober ha n'ho peus ket graet ?
Un heñcherez am bije karet bezañ. Ober pe kinnig gweladennoù heñchet dreist-holl e Trevare peotramant e Kemper, displegañ d'an dud penaos 'oa kreiz-kêr gwechall. Pinvidik-tre eo d'an dud gouzout penaos 'oa ar vuhez, istor ar savadurioù, hag istor iliz-veur Sant-Kaourintin Kemper.

Peseurt kalite a blij deoc'h ar muañ en un den ?
Pouezus-tre eo d'un den bezañ onest.
Hep se n'eo ket aes kenderc'hel da virout darempredoù gant tud. Gwelloc'h lâret an traoù evel m'emaint. Forzh penaos, abred pe ziwezhat, e vez gouezet pep tra.

Petra eo an eñvorenn he deus merket ac'hanoc'h ar muiañ ?
Pa oan bihan, gwelet *Zorro* e-barzh an tele gant ma breudeur ha ma c'hoarezed ; Bernardo 'oa un den iskis, peogwir ne gomze ket, met a-benn ar fin 'oa aes dezhañ bezañ komprenet.

Petra eo ar c'hrenn-lavar a blij deoc'h ar muañ tout ?
"Gortoz pell, gortoz gwell". Gwir-tre eo. Ret eo kemer amzer 'vit ober pe sevel un dra. Me 'm eus gwelet se, just a-walc'h, pa moa cheñchet labour. Meur a viz a ranker kaout 'vit lakaat tout an traoù war an hent : prientiñ, ober an difraeoù melestradurel, kavout un anv (Dardoup Anni'M), ober flyers ha kartennoù, hag all... Pariz n'eo ket bet graet en un deiz !!! Ne servij da netra mont re vuan. Ar pezh a gont eo erruout a-benn ar fin, n'eo ket ?

Gant petra oc'h hegaset alies er vuhez pemdeziek ?

> **" Mat-kenañ eo evito (mont e brezhoneg gant ar re gozh).**
> **Se ar ra vad d'o spered, dreist-holl 'vit ar re zo tapet gant Alzheimer. "**

Gant tud a glemm 'vit netra. Ret eo kemer da gentañ tout an traoù mat. Abred a-walc'h e vo pa vo ar c'hudennoù o tegouezhout, pas a-raok.
Poan 'm eus gant ar re a vez ingal o klemmichal diwar-benn an amzer, ur stokadenn vihan war o c'harr... Gwashoc'h a zo.

Dirak petra e vezit bamet ?
Gwelout un den o kontañ istorioù evel ma ra Goulc'han Kervella. Lakaat an dud da c'hoarzhin, treuzkas istorioù. C'hoant am befe d'ober abadennoù tro-dro d'ar c'hontadennoù, marteze, un deiz, evel gwechall dirak an tan, gant istorioù an Ankou, kontadennoù ha mojennoù... deus Menez Are dreist-holl.

Peseurt meuz a blij deoc'h fardañ ?
Fardañ krampouezh 'vit ma familh hag evit ma mignoned a vez ur blijadur din.
Me 'm eus ul lec'h gouestlet da se 'ba' ma zi, gant daou billig. Veselier – pe listrier – ma mamm-gozh 'm eus lakaet en o c'hichen. Brav-kenañ eo, gant tachoù, 1908 zo skrivet warnañ.
Se a dalvez ar bloaz eo bet graet, e Plonevez-Ar Faou. Asiedoù Henriot zo diskouezet warnañ. Un daol gant daou skaoñv, e-giz gwechall.
Traoù e koad 'm eus lakaet 'vel ur rod-nezañ, ur bailh-kig... Un ti-krampouezh eo. Tamm-ha-tamm e teu da vezañ 'vel ur mirdi. Mankout a ra nemetken ur siminal e-barzh rak ur bank bihan 'm eus, an hini se oa e-barzh an oaled, e ti tud-kozh ma gwaz. Eñ 'n 'eus gwelet anezho azezet warnañ. Pebezh plijadur debriñ krampouezh gant ur banne sistr.

Peseurt levr a yafe ganaoc'h war un enezenn didud ?
Ul levr brezhoneg evel just, skrivet gant Bernez Tangi, "1973" a yafe ganin. Un istor mignoniezh eo e bloavezhioù dek ha tri-ugent e Breizh.Ur mignon a-gozh eo Bernez Tangi evidon. O chom er memes kêriadenn, Kerbeleg, e oamp.
Kalz levrioù e brezhoneg am eus er gêr met hemañ eo, e hini kentañ, a blij din ar muiañ.

Peseurt bro 'pije c'hoant gweladenniñ ?
Galizia 'm eus c'hoant gweladenniñ.
Komzet 'm eus gant tud zo bet eno. Brav tre eo ar vro, hervezo.
Ouzhpenn-se e vez eno yezh bihanniver , 'vel ar brezhoneg amañ. Emichañs ez in di, un deiz bennak.

Petra eo ho plijadur pemdeziek ?
Selaou sonerezh a bep seurt 'ba'r radio, pa vezan o keginañ. Pe ' barzh ma oto pa 'z an e ti ar re gozh.
Gwelout nemetken an natur 'ba' ma liorzh, o cheñch da bep koulz-amzer, un natur pinvidik.
Bezañ o chom war ar maez zo pouezus-tre din.
Mamm-gozh on abaoe nebeut, teir merc'h vihan 'm eus bremañ. Me eo a lusk ar babigoù gant rimadelloù e brezhoneg.
Mall zo warnon komz e brezhoneg ganto.

Da beseurt goulenn 'ho pije c'hoant da respont "Ya!" ?
Plijus-tre eo deoc'h labourat e-touez tud ' oa bet difennet dezho komz brezhoneg pa oant 'ba'r skol ? Un tammig "*revanche*" eo, emichañs !